

KATEDRA, YU ISSN 0022 977K

ENOSTAVNO

VARNO

SODOBNO

Dec 14/8

Zapiski iz predmeta

SPLOŠNE ELEKTRIŠKE MERITVE I.

SODOBNI POLITIČNI SISTEMI

V knjigi Smeri razvoja političnega sistema socialističnega samoupravljanja obravnava tovariš Edvard Kardelj tri tipe sodobnih političnih sistemov: sistem meščanske (parlamentarne, večstrankarske) demokracije, enopartijski politični sistem socialistične demokracije in jugoslovanski sistem samoupravne socialistične demokracije. Vsekakor obstajajo v sodobni družbi še drugi tipi političnih sistemov, npr. razni avtokratski sistemi, politični sistemi dežel v razvoju in vendar so omenjeni trije tipi političnih sistemov vodilni in glavni tipi politične ureditve sodobne družbe. Vsak od njih (razen jugoslovanskega) ima še svoje podsisteme s svojimi specifičnostmi, vendar pa tako buržoazna demokracija kot (enopartijska) socialistična demokracija z vsemi variantami ohranjata svoje skupne karakteristike zaradi katerih jih opredeljujemo kot poglobitve tipe, glavne nosilce politične ureditve sodobne družbe. V tipu buržoazne demokracije obstajajo npr. klasični parlamentarni sistem v Veliki Britaniji, predsedniški sistem v Združenih državah Amerike, konventski sistem v Švici kot posebni podsistemi, prav tako pa se tudi v sistemu enopartijske socialistične demokracije razlikujejo med seboj v določenem smislu sistemi v Sovjetski zvezi, Poljski, Kitajski in dr.

Pri kategorizaciji in ocenjevanju sodobnih političnih sistemov je pomembno vprašanje (osnovnih) kriterijev s pomočjo katerih opredeljujemo in kategoriziramo te sisteme. Marksistična politična teorija ugotavlja in uveljavlja dve vrsti kriterijev: razredno ekonomske in formalno organizacijske. Pri opredeljevanju političnih sistemov upošteva obe vrsti s tem, da so za tipologijo političnih sistemov pomembnejši razredno ekonomski kriteriji. Med kriterije prve vrste prištevamo npr. značaj produkcijskih, lastninskih odnosov (oblika lastnine), razredna struktura družbe in odnos (političnoekonomskih) sil, družbenoekonomski položaj delovnega človeka, nosilci (subjekti) suverenosti, vloga političnih strank in njihov odnos do državne oblasti (dejansko) vpliv državljanov na oblast in politiko. Med formalno pravne in organizacijsko normativne kriterije pa sodijo npr. (vertikalna) organizacija državne oblasti, načela organizacije oblasti, odnosi med državnimi enotami, organizacija vodilnega državnega

organa, odnos med zakonodajno in izvršno oblastjo, pravice državljanov idr.

Za analiziranje in ocenjevanje političnih sistemov se ponavadi jemljejo kot osnova ustavno programski in politično pravni dokumenti (ustava, ustavni zakoni, programi vodilnih političnih strank). Vendar je očitno, da so samo takšni dokumenti premalo za objektivno, stvarno oceno političnih sistemov oz. političnega stanja v neki državi, in da samo formalistično normativistični pristop ne zadostuje. Celo obratno.

Normativno programski dokumenti težijo navadno k olepševanju stanja v družbi, ali pa izražajo močnejše programske, orientacijske razvojne elemente, ki pa se v manjši ali večji meri razlikujejo od obstoječega stanja političnih odnosov.

TEMELJNE ZNAČILNOSTI BURŽOAZNE DEMOKRACIJE. Buržoazna demokracija kot politični sistem (še vedno prevladujoč) karakterizirajo predvsem naslednje politične institucije in politični odnosi: parlament, politične stranke, delitev oblasti med zakonodajno in izvršno oblastjo, politične pravice in osebne svoboščine državljanov, močna vloga (dominantna) države in težnja po centralizaciji državne oblasti ter redukcija demokracije v primerih ko so ogrožene pozicije vladajočega razreda. Značilnost tega sistema je tudi v tem, da se ta nahaja takorekoč v permanentni krizi in da se izhodi iz te krize iščejo vedno bolj pogosto v smeri avtoritarnih (vojaškofašističnih) režimov.

Parlament je sicer še vedno formalni nosilec oblasti (zakonodajne) vendar je izgubil vlogo najpomembnejšega političnega dejavnika. 2. Močnejšo in pomembnejšo vlogo od parlamenta (dejanjsko), ima izvršna upravnost, politične stranke (vodstva velikih političnih strank) in izvenparlamentarna moč (ekonomska, vojaška, politična) domačega in mednarodnega kapitala (nacionalne družbe, vojaški pakti in pod.). Državljanji so v svojih pravicah omejeni (v glavnem) le na politično področje, dočim na ekonomskem področju te pravice nimajo moči (formalni značaj pravic). Vpliv državljanov na politično odločitve in politično življenje se kaže v glavnem le v tem, da ima pravico (vsaka 4 leta) voliti predstavnika neke politične stranke. Državljan postaja tako vse bolj in bolj abstraktni državljan, politika pa vse bolj in bolj njemu odtujena sfera. V odnosu na vedno manj vplivno vlogo parlamenta, pa se oblastvena moč vse bolj koncentriira v rokah vrhov državne uprave s tem, da se v njej krepi moč vojaških krogov in policije. Prisotna je stalna tendenca centralizacije državne oblasti in slabljenja lokalne autonomije.

POLITIČNI (ENOPARTIJSKI) SISTEM V SOVJETSKI ZVEZI. Osnovne karakteristike političnega sistema v Sovjetski Zvezi lahko označimo — čeprav smo predhodno ugotovili, da je to enostranski prikaz — na osnovi ustave sprejetih od oktoberske revolucije do vključno ustave iz l. 1977. Znano je, da v ustavni zgodovini SZ bile sprejete tri oz. štiri ustave (če štejemo četrto tudi ustavo ruske sovjetske federativne republike iz l. 1918). Če se za ustavo iz l. 1918 ne bi moglo reči, da je obstajala velika razlika in spopad med normativnim in dejanskim, pa to velja v večji meri za obdobje, ki ga označujeta naslednji ustavi zlasti obdobje od l. 1924 do l. 1953 — obdobje od Lenine do Stalinove smrti. V tem obdobju je bila ena od karakteristik sovjetskega političnega sistema kriza ustavnosti, krepitev birokratske vladavine in načelom birokratskega centralizma ter usihanje elementov delavske demokracije začete z Leninovimi sovjeti. Zanimiva razlika je v kontinuiteti sovjetske ustanovitve in tem, da je prva sovjetska ustava (leninska) izhajala iz pravic delovnih ljudi, nadaljnji dve ustavi (stalinska iz l. 1936 in nova sovjetska ustava iz l. 1977) in politični sistem pa državo postavljajo kot izvor vseh svoboščin in pravic. Vloga države, ki ima vso moč (oblast) in ki je osnovna gibalna sila družbenega razvoja, je seveda tudi ena od osnovnih značilnosti nove sovjetske ustave oz. političnega sistema, ki ga ustava opredeljuje in uzakonjuje (etatistična kocencija ustave in političnega sistema). Ustavna opredelitev države kot „splošnojudske“ ne spreminja v bistvu njen značaj in vlogo, ki jo ima država v političnem sistemu. 3)

Glede političnega sistema samega, ustava povdarja načelo demokratičnega centralizma kot nujnost in zakonitost socializma — (kar je razumeti ne samo za SZ, marveč tudi za sleherno drugo socialistično državo). — Nadaljnja značilnost političnega sistema je dominantna, oblastvena vloga Partije, 4. ki se ni spremenila od vloge v prejšnjih ustavnih sistemih. Vloga delovnih kolektivov v obravnavanju in reševanju družbenih (državnih) vprašanj je opredeljena kot pravica sodelovanja (participacije), kar kaže na značaj in stopnjo demokracije v tem sistemu.

Čeprav nova sovjetska ustava uvaja določene novosti (nekatero nove pravice državljanov kot npr. pravica enakopravnosti, pravica svobode izbire poklica, pravica na delo, pravica na stanovanje in dr.) je vendar ugotoviti, da med novo in prejšnjo ustavo ni bistvenih razlik glede političnega sistema, v katerem je dominantna vloga države in Partije ostala nespremenjena, osnovni družbeni odnosi še nadalje etatistični, oblike sodelovanje državljanov v okvirih predstavnike demokracije, neposredna udeležba delavcev v upravljanju pa na nivoju konsultacije. V

ČASOPIS UNIVERZITETNE SODOBNOSTI SLOVENIJE

LETNIK XVIII ŠT. 14–15 20. VI. 1978 CENA 3 DIN

IZDAJA: Univerzitetna konferenca ZSM Slovenije na mariborski univerzi

IZDAJATELJSKI SVET: Marija Debelak, Marjan Fekonja, Miroslava Geč-Korošec, Miran Krajšek, Fanika Kranjc, Franc Kržan, Mojca Majerle, Lujo Polanec, Marjan Pungartnik, Zmago Rafolt, Franc Rogelšek, Boris Sovič, Sebastjan Strašek, Črtomir Stropnik, Goran Devidč, Edi Korat, Sonja Ploj, Franci Bračko in Brane Srčnik.

UREDNIŠKI ODBOR: Goran Devidč (likovnost in fotografija), Darko Rus, Edi Korat, Sonja Ploj (politika in gospodarstvo), Branimir Gasparini, Jože Šubic.

SEKRETARKA UREDNIŠTVA: Zvonka Seršušnik

TEHNIČNI UREDNIK: Marjan Hanl

ODGOVORNI UREDNIK: Brane Srčnik

GLAVNI UREDNIK: Franci Bračko

LEKTURA: Alenka Filipančič

DISTRIBUCIJA: Vili Porčnik

SOFINANCERJI: Publikacija izhaja ob podpori šol univerze v Mariboru, Univerzitetne konference ZSMS Maribor, Izobraževalne skupnosti Slovenije, Kulturne skupnosti Slovenije, Zveze skupnosti za zaposlovanje Slovenije, Raziskovalne skupnosti Slovenije.

UREDNIŠTVO IN UPRAVA: Ob parku 5, 62000 Maribor, telefon (062) 22-004

ŽIRO RAČUN: 51800-678-81846

ROKOPISI: Rokopise sprejema uredništvo do 20. v mesecu. Nenaročenih slik in rokopisov ne vračamo.

IZHAJANJE: Časopis izhaja tritedensko. Cena izvoda je 3,00 din, letna naročnina 40,00 din, za združeno delo in institucije 60,00 din.

TISK: ČGP Mariborski tisk, Maribor, Tržaška 14

odnosih med federacijo in republikami je razviden (nadaljnji) kurs k centralizaciji, pri organizaciji in strukturi vrhovnih državnih organov pa je razvidna krepitev položaja prezidija vrhovnega sovjeta in prvič izvedena personalna unija funkcije predsednika prezidija z funkcijo generalnega sekretarja KP SZ.

Osnovne značilnosti političnega sistema socialističnega samoupravljanja (samoupravne socialistične demokracije).

Za politični sistem (jugoslovanske) samoupravne socialistične demokracije⁵ so značilne predvsem naslednje karakteristike:

a) delavski razred uresničuje svojo vodilno vlogo neposredno (tudi delegatski sistem je način neposrednega upravljanja) — in ne več prek posrednikov; temeljne oblike in način neposrednega upravljanja so: TOZD, krajevna skupnost, samoupravne interesne skupnosti in delegatski sistem.

b) zveza komunistov kot avantgarda delavskega razreda igra svojo vodilno vlogo predvsem kot idejnopolična sila, temelječa na teoriji marksizma, delujoča v samoupravnem sistemu kot njegova nepogrešljiva sestavina in gibalna sila družbenega napredka.

c) samoupravna socialistična demokracija pomeni trdno zvezo in enakopravno udeležbo vseh delovnih ljudi v samoupravljanju in izvajanju (državne) oblasti (enak družbenopolitični in družbenoekonomski položaj raznih kategorij delovnih ljudi).

d) delovni ljudje se organizirajo zaradi uresničevanja svojih političnih in drugih družbenih interesov v razne družbenopolitične in družbene organizacije, društva, združenja, ki so pomemben dejavnik vpliva na razvoj samoupravljanja, socializma in razvijanja družbenih odnosov — ter seveda tudi zaščita pravic, zagotavljanje pogojev in nadaljnje socialistične usmeritve družbenega razvoja.

e) samoupravna socialistična demokracija zagotavlja vsem delovnim ljudem enak družbenopolitični in družbenoekonomski, socialni, kulturni položaj ne glede na naravo njihovega dela, spol, vero, narodnost, socialni izv. or in druge razlike. Temeljno izhodišče za ta enak družbeni položaj je osebno ustvarjalno, družbenokoristno delo.

f) vodilna in prevladujoča je družbena lastnina proizvodnih sredstev. Sistem zagotavlja vsem delovnim ljudem neodtujljivo pravico dela s sredstvi družbene lastnine, upravljanja z družbeno lastnino in pravico delitve po rezultatih dela.

g) glavna gibalna sila v družbi je svobodno združeno delo; vloga države (državnega aparata) je zaščitna funkcija in zagotavljanje pogojev za neoviran razvoj samoupravljanja. Država se tudi znotraj sebe, v svoji organizaciji in odnosih vse bolj samoupravno naravnava in prilagaja podružbljanju politike in oblasti.

h) organizacijska in pravna načela državne organizacije izhajajo iz načela suverenosti delovnega ljudstva, kar pomeni tudi združitev vse oblasti (zakonodajne, izvršne, sodne) v njenem nosilcu — suverenu. (Načela enotnosti oblasti).

i) glede na večnacionalni značaj naše države je organizacija oblasti in samoupravljanja postavljena na načelih socialističnega federalizma, nacionalne suverenosti, samoodločbe in enakopravnosti narodov in narodnosti ter nacionalnih republik. Federacija kot družbenopolitična skupnost ni (več) nadnacionalna državna skupnost, marveč najširša družbena skupnost in zagotovilo razvijanja in uveljavljanja skupnih interesov republik, narodov in narodnosti.

j) samoupravno sporazumevanje in družbeno dogovarjanje postaja vse bolj dominantna oblika in način urejanja družbenih vprašanj. Državno pravne in oblastvene norme postajajo vse bolj okvir in zaščita za razvijanje samoupravnega normiranja. S tem se zagotavlja tudi nov način in značaj družbene integracije (samoupravni namesto državnooblastvene).

k) samoupravni družbenopolitični sistem se navzven izraža v državni enotnosti Jugoslavije, v razvijanju politike aktivne miroljubne koeksistence in blokovske neuvrščenosti, nevmešavanja v notranje zadeve drugih držav in miroljubnega reševanja sporov.

Zvonko Cajnko

1. Pri ugotavljanju narave političnih sistemov dežel v razvoju prihaja do težav pri njihovem opredeljevanju zato ker se v teh deželah večkrat in hitro spreminja odnos političnih sil, ker še ni dovolj iskristalizirana razredna osnova, ker so lastninski odnosi še močno hibridni, ni tradicionalnih političnih institucij itd.

2. To pa še ne pomeni, da ni pomemben za delavski razred v njegovem boju za demokracijo in oblast.

3. Znano je, da je svoječasno že Marks kritiziral uporabo pojma „splošno ljudska država“, ki ne izraža prave vsebine in vloge države v socializmu.

4. Zanimivo je, da je bil v ustavi razpravi dan predlog, da bi se partijskemu vodstvu dala direktna zakonodajna oblast.

5. Politični sistem samoupravne socialistične demokracije opredeljujejo predvsem naslednji ustavnopravni in programski dokumenti: stališča in sklepi 10 kongresa ZKJ, ustava SFRJ (l. 1974) in zakon o združenem delu (l. 1976).

Marksistični center pri univerzi v Mariboru je znova in znova prizorišče zanimivih razprav, kar potrjuje tudi tokratna tema, ki nosi naslov Teoretične osnove samoupravljanja. Uvodni referat je imel tov. Vojko Urbančič, ki je poudaril, da ima samoupravljanje svoje osnove že v marksistični teoriji. Kadarkoli pa se govori o samoupravljanju, lahko vidimo rezultate v jugoslovanskem samoupravljanju; združeno delo je osnova za samoupravljanje.

Ideja o samoupravljanju je že zelo stara in se je razvila v času utopistov (seveda je človek že od vsega začetka nekako težil k samoupravi), ki so mislili, da bo komunistična družba nastala na tleh takratne kapitalistične ureditve, in zato ne nosijo zastoj ime utopisti. Predstavljali so si, da bodo svoj cilj dosegli zgolj s prosvetljevanjem in dogovarjanjem; seveda niso predstavniki upoštevali revolucije. Že Engels je zapisal o utopistih, da niso predstavniki interesov proletariata. Kot prosvetitelji hočejo takoj osvoboditi vse človeštvo in ne najprej delavski razred: prav tako želijo zasnovati carstvo razuma in pravice. Ideja o samoupravljanju je bila prisotna tudi pri anarhistih, ki so se nenehno spopadali z marksisti. Anarhisti mislijo, da je treba kapitalistično državo

TEORETIČNE OSNOVE SAMO UPRAVLJANJA

takoj zrušiti, a na njeno mesto naj pride brezrazredna družba; zanje je strast uničevanja ustvarjalna. Marx in Engels sta zelo malo konkretno govorila o samoupravljanju, a opazimo lahko misel o „samodejavnosti proletariata“. Marx pravi, da se mora proletariat sam osvoboditi, in iz tega sledi, da proletariat sam upravlja s sabo. Produktivno je generično življenje človeka, a leta je v pogojih odtujenih proizvodnih sredstev v položaju vrste alienacij, kot so ekonomska, politična, kulturna... Samoupravljanje je lahko oblika, v kateri se uresničuje dezalienacija človeka in ponovna uveljavitev njegovega generičnega bistva. Klasiki marksizma poudarjajo, da je v začetku še potrebna delavska država, a mora čimprej začeti odmirati in ustvariti pogoje za najširšo družbeno osnovo — samoupravljanje in komunizem. Engels pravi, da bo z odmiranjem države nastopila komunistična družba in bo država dobila svoje mesto v muzeju ob bronasti seldri in parnem stroju.

Ob vzpostavitvi delavske oblasti pa se nujno pojavijo razne bolezni, in sicer: birokratizem, tehnokratizem, liberalizem... Že Marx opozarja, da je pariška komunna našla zdravilo proti birokraciji. „Komuna,“ je pisal Marx „je s tem, da je odpravila obe največji postavki izdatkov, armado in uradništvo, uresničila geslo vseh buržoaznih revolucij — ceneno vladno.“ Pariška komunna (l. 1871) je uvedla tudi delegatski sistem, ki pomeni pomembno postavko v samoupravljanju, in zato lahko stojemo Komuno za prvi zgodovinski poskus samouprave proizvajalcev.

Naslednji pristop k dezalienaciji sta ZSSR in Jugoslavija. Tako danes v svetu vidimo dve poti, in sicer etatistični in samoupravni socializem. Oktobrska revolucija je prinesla poskus samouprave prek svetovetov, a ostala je Stalinova etatistična in administrativna pot. V Jugoslaviji se je poskus samouprave pojavil že v NOB z OF kot najširšo ljudsko fronto v Sloveniji, nato v obliki narodno-osvobodilnih odborov v Užicah, misel o samoodločanju in enakopravnosti jugoslovanskih narod. Leta 1960 je začel za celo Jugoslavijo veljati zakon o delavskih svetih, ki je začrtal pot samoupravljanja v vse družbene sfere in dalje do delegatskega sistema.

V razvoju samoupravljanja ima pomembno vlogo humanizem, saj ne potrebujemo samoupravljalca — tehnokrata, temveč samoupravljalca — humanista, kar je že Marx poudarjal.

Prav tako nam svetovno dogajanje kaže, da postaja socializem vse bolj svetovni proces in s tem prodira tudi samoupravljanje. Dežele, ki se osvobajajo spon kolonializma, imajo največjo perspektivo razvoja v socializmu.

Edi Korat

GOREČI JEZIK MANIPULACIJE (JE DA

— Vi ne radi pristajate na pogovor; tako vas ne srečujemo na straneh časopisov, ne poslušamo vas po radiu, ne gledamo vas po televiziji. Zakaj?

„Če se ne pojavljam v časopisu in ne dolgočasim na televiziji, pomeni, da se mi lahko verjame.“

— Ne razumem vas povsem dobro.

„Če ne razumete mene, boste morda razumeli Karla Marxa: „Javno razpravljanje ni iskreno, iskreno razpravljanje ni javno.““

— Če sem dobro razumel vse, kar pišete v Ribarima ljudskih duš(2), vi to razliko med javnim in zasebnim (mnenjem) jemljete kot metodo za odkrivanje resnice?

„Pridejo časi, ko ni težko spoznati resnice: kot lažno vzameš tisto, kar se govori javno, kot resnično pa tisto, kar se šepeta tajno.“

— Kaj pomeni to tajno?

„Beseda **tajno** je v mojem besednjaku ime za vse tiste racionalnejše in bolj humane možnosti, ki ne morejo priti do izraza v javnem življenju, ki so pridružene z obstoječim načinom družbene organizacije, a so **resnica** družbe.“

— Mislite, da se resnica le težko najde v javnem področju človekove dejavnosti?

„Resnica prebiva tam, kjer je svoboda — to je: v privatnem življenju. Ne pravim, da je v javnem življenju vedno vse neresnica in laž; rad bi poudaril, da ko se ideja institucionalizira, postopoma izgublja spoznavno vrednost, ker je vsaki instituciji (četudi je bila znanstvena) več do nje same kot do ideje, na katero se po potrebi, najpogosteje ob svečanih priložnostih, sklicuje. Ideja se (sčasoma) pretvarja v dogmo, beseda v frazo, resnica v zablodo. Tako se dogaja, da ljudje dolgo spoštujejo ne samo velike resnice, ampak tudi velike zablode, ker za njimi stojijo močne družbene avtoritete. Kjer se začne dogma, tam se konča umovanje. Marx je v tretji knjigi Kapital zapisal: „... jasno je, da je tukaj — kot vedno, v interesu vladajočega dela družbe, da se obstoječe stanje prikazuje kot zakon in da se njegove z običajem in tradicijo dane meje fiksirajo kot zakonite.““

— Ali ni to pojmovanje javnosti kot laži in privatnosti kot resnične nedialektično? Ali sta lahko javna nesvoboda in privatna svoboda; ali je to svoboda?

„Morda je moje mišljenje „nedialektično“, vendar je zato jasno in razločno. Ko marksisti ne vedo razložiti nekaterih stvari, takrat običajno rečejo, da so te stvari v „dialektičnem“ odnosu. Na drugi del vašega vprašanja lahko odgovorim takole: institucionalne oblike življenja ne izčrpavajo vsega bogastva in raznovrstnosti življenja. Torej, institucionalni kriteriji ne morejo biti edini v definiranju smisla in resnice, ker so občutena, izkušnje, verovanja, ideje, vrednosti in obnašanja, ki niso institucionalizirana, vendar so resnična in imajo smisel. Zelo pogosto se dogaja: kar ima smisel za posameznika, ni zajeto v uradni definiciji smisla, in zato je odtujena od uradne definicije in institucionalno določenih vrednosti. Samo tako je lahko razumljivo dejstvo, da je smisel ljudskega življenja pomaknjen iz institucionalne na privatno raven in da je celo religija postala stvar osebnega prepričanja in življenja. Ljudje verujejo v boga, ne pa tudi v cerkev. Po vsej verjetnosti je pešanje zaupanja d družbene institucije, ki so bile ustvarjene kot odgovori na množične potrebe in bojazni ljudi, vendar kaj kmalu ustrezajo samo potrebam tistih, ki v njih delajo, ali samo tistih, ki jih vodijo. Vidite, da človeka rešuje tisto malo svobode na način, ki mu je edini mogoč: da vsaj privatno misli tisto, kar javno ne more govoriti. Tako institucionalna ureditev lahko traja, čeprav jo večina ima intimno za nesmiselno. To prav gotovo ni svoboda v polnem pomenu besede — je pa le **bag od** (institucionalno definirane) **svobode**.

— Vrnimo se na vprašanje kritične metode, ki se je tudi vi poslužujete v raziskovanju. Iz česa se pravzaprav sestoji?

„Dejal sem, da se obstoječa družbena organizacija kaže kot neracionalna in nehumana zato, ker preprečuje ustvarjanje racionalnih in humanih človekovih možnosti. Kritika družbe s stališča resničnih možnosti, ki so v njej vsebovane, zadušene in ujeete — to je kritična metoda, ki se je poslužujemo vsi, ki smo izšli iz Marxove **šole možnosti**. Kritika v našem primeru ne pomeni nič drugega kakor hrabro, dosledno in sistematično primerjanje dejstev z racionalnejšimi in bolj humanimi možnostmi, ki se v njih skrivajo in ki so njihova resnica. Ta napetost med možnostmi in dejstvi je po Marxovem mnenju neobhodna, da bi se sploh lahko kaj (znanstveno) spoznalo in dejansko spremenilo. Dojemanje znanosti kot kritičnega mišljenja logično vključuje razumevanje sveta kot sveta, ki je (trajno) odtujen od svojih resničnih možnosti. V samem bistvu kritične metode je prouče-

vanje dejstev z ozirom na možnosti njihovega preseganja. **Kritika je dialektika**. Kritična (dialektična) metoda ne more biti samo pozitivna, kajti dejstvo za Marxa ni nekaj, kar obstoji samo pozitivno, ampak tudi nekaj, kar preprečuje, omejuje in oporeka možnosti, ki so zajete v dejstvu ali v nizu dejstev. Na primer: odtujeno (najemno) delo je dejstvo, vendar je hkrati tudi negacija svobodnega dela (ustvarjalnosti); privatna lastnina je dejstvo, vendar sočasno pomeni tudi omejevanje človekovega skupnega prisvajanja narave; specializacija je dejstvo, vendar obremenjuje preprečuje, da bi človek vzpostavil vsestranski odnos do sveta; milijoni ljudi v svetu umira zaradi lakote vsako leto (to je dejstvo), vendar obstajajo tudi realne možnosti, da se svetovno bogastvo razporejuje bolj racionalno in humano, da ljudje ne bi umirali na ta bedni način . . . Skratka: vsako dejstvo je več kakor golo dejstvo; golo dejstvo je zoževanje in negacija resničnih možnosti; v njem so zaprti svetovi možnosti. Marksizem je pripoved o bogastvu sveta možnosti v odnosu do tako imenovanega realnega sveta. Realnost je vedno samo izhodiščna točka za nekaj, kar je šele mogoče — torej: novo.“

— Iz pravkar povedanega sledi, da je kritična metoda nevarna reč. Ali ni Marx pisal, da „v svoji racionalni obliki izziva jezo in strah buržoazije in njenih doktrinarnih zastopnikov, ker v pozitivno razumevanje obstoječega vnaša obremenjevanje njegove negacije, njegovega nujnega propada; ker vsako nastalo obliko razumeva v gibanju, torej tudi z njene minljive strani; ker se z ničimer ne da nadzorovati in ker je v svojem bistvu kritična in revolucionarna“?

„Tudi danes je nevarno biti marksist. Biti marksist pomeni kritično misliti. Kritično misliti pa pomeni primerjati dejstva z možnostmi, ki so v njih „zamrznjene“. Odkriti te bolj racionalne in bolj humane možnosti, ki jih duši obstoječa družbena ureditev, pomeni opozoriti na neracionalne in nehumane pojave v obstoječi družbeni ureditvi. Opozoriti na neracionalnost in nehumanost obstoječe razporeditve dejstev pomeni izzvati tiste, ki živijo od te družbene ureditve . . . pomeni izzvati ljudi, ki jim je resnica še samo spomin.“

— Vi menite, da samo kritičen mislec pomaga resnici, da preživi?

„Če ne bi bilo njih, bi v družbi vladal mir — podoben miru v puščavi; pogumni so, da razmišljajo o „prepovedanih“ temah; za svoje resnice ne zahtevajo dovoljenja pristojnih; hočejo živeti, vendar ne pod vsemi okoliščinami (so misleci brez olajšujočih okoliščin); njihova želja po novih resnicah je močnejša od strahu pričakovanih kazni; zanje ni najpomembnejše, da imajo prav, bojijo se neiskrenosti; menijo, da je resnica redka vrednota, ki ne izgublja na vrednosti, če se deli z drugimi ljudmi; resnica je edino orožje ljudem brez orožja, edina moč nemočnih, edina uteha ponižanih in edini sen v stvarnosti, ki ne dovoljuje, da se sanjajo druge sanje razen predpisanih.“

— Od kod kritični misleci črpajo svojo hrabrost, kritičnost, resnicoljubnost? In do kod sežejo meje „radikalnosti“ individualnega „kritičnega“ upora?

„Najprej pogledjmo, odkod svojo kritičnost črpajo druge družbene skupine. Marx nam je dal metodološko napotilo, kako naj najdemo razred, ki je kritično razpoložen do obstoječega. Razločno pravi: „Noben razred meščanske družbe nima niti potrebe niti sposobnosti za občo emancipacijo, dokler ga v to ne **prisili** njegov **neposredni položaj, materialna nujnost, njegovi lastni okovi**.“ Torej: da bi neka družbena skupina (razred) bila sploh **kritično** razpoložena do družbenopolitičnega sistema, se mora znati v **kritičnem položaju**. Od skupin (razredov), ki so čvrsto integrirane v sistem, ne moremo pričakovati kritične misli in revolucionar-nega dejanja. S tem smo se približali **meji** radikalnosti, o kateri govorite. Ti razredi so radikalni (revolucionarni), dokler ne dosežejo vsaj znosnega položaja v obstoječi družbeni strukturi in razdelitvi (materialnih in duhovnih) vrednot. Revolucionarni so — dokler so lačni, ko pa se najedo, se jim spi! Tisto, kar razlikuje kritične mislece kot družbeno skupino od vseh drugih skupin, je, da je to skupina, ki je kritično usmerjena v odnosu do družbe; a ne zaradi tega, ker je v kritičnem položaju v odnosu do drugih družbenih skupin, ampak zato, ker je **kritika njena metoda raziskovanja družbenih pojavov**. Tako smo odkrili resnični izvor poguma, resnicoljubnosti itd. teh mislecev. **Dokler mislijo, morajo kritizirati**, in zato kritično mišljenje nima meja. „Ali se ne razume samo po sebi, da zunanja meja nekega duhovnega življenja ne spada v notranji značaj tega življenja; da leta tega življenja ne potrjuje, ampak pogojuje?“ je poudarjal Marx.“

— Ali ni družba svobodna, če lahko v njej živijo in delajo ti misleci, ki jo kritizirajo?

„Človeška svoboda je vedno omejena in iz te omejenosti sledi naša možnost upora, človekov glas, ki se bori proti omejevanju svobode. Tako se meja svobode pojavlja kot njen pogoj, kajti: če bi svoboda bila neome-

NES RES NEVARNO BITI MARKSIST?)

jena, potem upor ne bi imel nikakršnega smisla. Svoboda nikoli ne more biti popolna, vendar to ne more biti razlog, da se človek ne bi boril za več svobode . . . mi ne bi vedeli, kaj je svoboda, če je ne bi dušili, prav tako kot ne bi vedeli za vrednost prijateljstva, ko ne bi bilo izdaje."

— Zaradi svojih stališč, ki jih predstavljate z jezikom, ki ga nismo navajeni v družboslovnih znanostih, so vas napadali tudi v časopisju.

„Kakor hitro človeka v časopisih obsojajo zaradi tega, ker o nekaterih stvareh drugače misli, vem, da je razumen, kajti pri nas redko koga napadajo zaradi laži in neumnosti. Naši ljudje v polemikah ne napadajo problemov, ampak drug drugega, kajti drug drugega ne zaznavajo kot miselne nasprotnike, ampak kot krvne sovražnike."

— Vaši kritiki drug za drugim poudarjajo lepoto vašega stila in nabito besed z „ognjem“ in smislom. Ali je takšen način pisanja v zvezi z naravo kritične metode?

„Ne vem, kolikšna je dejanska vrednost (pod predpostavko, da **neka vrednost obstaja**) mojega pisanja, vendar vem, da sem ga pisal dolgo in zavestno. Drugi naj sodijo in presojaajo, kar pa zadeva mene: ostal bom zvest samemu sebi in kritični metodi. Kdor se poslužuje te metode, ne more biti ravnodušen, kajti o družbenih rečeh se ne piše s črnilom. Moja vest, „moj notranji sekretar“, bdi nad vsako mojo besedo in ne dovoljuje, da bi samemu sebi lagal, torej: niti drugim ljudem. Ko prelijem na papir misel, je moj prvi pomislek, ali bodo bralci razumeli in doživeli mojo misel kot svojo. Ivo Andrić je čudovito povedal: „Največji efekt se doseže v poeziji, ko pesniku uspe, da bralca **presenet** z nečim, kar mu je **znano**." Za mene je lep stil: pisati natančno in jedrnat . . ."

— Iz dosedaj povedanega lahko zaključimo: položaj resničnega intelektualca ni videti več tako privlačen, prej bi lahko rekel, da je negotov in nevaren. Ali bi lahko povedali nekaj o mestu in vlogi intelektualca danes?

„Na vaše vprašanje sem že odgovoril v knjigi *Odpori kritičnemu mišljenju*, v kateri sem zapisal: intelektualci so po poreklu iz različnih družbenih razredov, vendar sami niso razred; niso razred, vendar se v ustreznem trenutku vežejo z določenim razredom; se sestajajo, vendar se ne morejo organizirati; volijo, vendar imajo redko svoje kandidate na volitvah; pišejo vse mogoče programe, nimajo pa svojega lastnega; sledijo raznim interesom, nimajo pa skupnega; mislijo, pa nimajo enotne ideologije; kažejo na središča moči v družbi, a jih ne morejo kontrolirati; odkrivajo alternative, vendar ne odločajo, katera se bo uporabila; uživajo ugled — pa je ta običajno povezan z uglednim položajem; zaupajo, proti njim pa se goji načrtno nezaupanje; so nevarni, a sami nimajo moči; gradijo mite, pa jih morajo sami rušiti; ustvarjajo ideje, vendar jih ne uresničujejo; . . . niso revolucionarna skupina, vendar idejno pripravljajo revolucijo; vse raziskujejo, pa so sami sebi skrivnost; predvidevajo obnašanje vseh družbenih skupin, vendar pa ne morejo predvideti svojega lastnega; so najzavestnejši del družbe, vendar brez jasne zavesti o svojem položaju, vlogi in možnostih; so „budni čuvaji noči, ki bi drugače bila preveč temna“ — a jih mrak velikokrat vsesa; ustvarjeni so za razumevanje celote, vendar pa se jim ta sposobnost največkrat upošteva kot pomanjkljivost; pritožujejo se, da so od nekdanji družbeni pastorki, a se danes borijo, da jih družba ne bi vklopila v svoje institucije in tako ugasnila kritično iskro njihovega duha; marsikaj delajo — kritičen način mišljenja pa jim ostaja edino stalen poklic; so teoretiki, vendar v povsem praktičnem svetu."

— Kaj bi lahko temu dodali danes?

„Dodati bi lahko samo to: intelektualci so bolj nagnjeni k razmišljanju o življenju — kakor da ga živijo s polnimi pljuči in srcem; družbeno življenje intelektualci razlagajo, vendar ga sami ne morejo spremeniti; ne morejo razmišljati, ne da bi se počutili svobodne v iskanju resnice, vendar zaradi tega zelo radi govorijo o njih kot o anarhičnih dušah; v kulturnem življenju družbe se zavedajo svoje pomembnosti, vendar v družbi ne morejo biti kaj drugega kakor marginalna skupina; ne živijo, če ne vprašujejo, vendar s tem ko neprestano vprašujejo, postavljajo same sebe „pod vprašaj“; sicer več ne govorijo latinsko, vendar jih ljudstvo posluša kakor da bi govorili latinsko; javno govorijo, vendar jih ogovarjajo za hrbti; gledajo prek lokalnih plotov, a jih prav zaradi tega lokalni „bogovi“ ne trpijo; jasno jim je povedano, da lahko razmišljajo samo znotraj določenih meja, vendar neprestano prestopajo te in druge meje (potrpljenja); v besedah vidijo svojo moč — pa jim besede s silo vračajo v usta; niso vladajoča skupina, ker niso naklonjeni nasilju (razen v domišljiji); povezuje jih poseben način mišljenja in govorjenja, vendar je ravno to tisto, kar jih ločuje in izloča; do svojih bistvenih idej pridejo z opazovanjem in razumevanjem težkih kriz — sami pa so neprestano v krizi; svoje moči ne gradijo na lastnini, vendar se njihovo znanje jemlje in koristi kot kapital; sodelujejo v revoluciji vendar ne sodelujejo v delitvi „plena“; so revolucionarji, vendar ne tudi izkoriščevalci revolucije; so zelo osamljeni, čeprav živijo v

množični družbi; bolehajo — od neozdravljive bolezni razmišljanja, vendar so za druge srečna bitja; živijo na mejah družbenih razredov, često pa tudi na mejah (še) zdrave pameti; rajši imajo pogovor kakor strinjanje, vendar se od njih zahteva strinjanje brez pogovora; uživajo družbeni privilegij iskanja resnice, vendar se jim ponuja na desetine drugih privilegijev, da bi o resnici molčali; so ljudje, ki ustvarjajo in prav zaradi tega se ne morejo uspešno prilagajati; so ljudje, ki v življenju čestokrat nimajo niti sobice, kjer bi živeli, a jim po smrti dajo kar cele ulice."

— Očitno govorite o intelektualcih, ki niso pripravljeni pristati na resnico. Vendar niso vsi intelektualci takšni, ali ne?

„Se danes ne znamo definirati intelektualcev, pa se zaradi te nemoči zatekamo k opisovanju. Vendar o tem sem prepričan: ko govorim o intelektualcih, ne mislim s tem na tisto velikansko vojsko intelektualnih uradnikov, ki se je relativno dobro vgnezdila v družbeni strukturi in kateri je pravzaprav tuj način življenja pravih intelektualcev; postavljati kritična vprašanja in na njih dajati intelektualno poštene odgovore — ne oziraje se na katerekoli interese, vključujoč tudi lastne. Le-ti niso misleci in jih zato Mills (napreden ameriški družboslovec, op.: af) upravičeno imenuje „najemni intelektualni delavci“, Gouldner (ameriški, t.i. refleksivni sociolog op.: af) pa „inteligenca“, saj so prej psi čuvarji političnega sistema kakor njegova vest. Tisti, ki imajo ideje, nimajo moči, tisti pa, ki imajo moč, nimajo idej. Zato si močni ljudje prizadevajo obkrožiti se z ljudmi, ki imajo ideje, vendar ne zato, da bi z njimi delili moč, ampak le zato, da bi z njimi delili njihovo znanje. Z njimi se okoriščajo, vendar jih globoko prezirajo. O teh izobraženih sužnjih so klasiki marksizma povedali: „Ravno dejstvo, da je katoliška cerkev v srednjem veku ustvarjala svojo hierarhijo s pomočjo najboljših glav naroda, ne glede na stan, rojstvo in imetje, je bilo eno od glavnih sredstev za utrjevanje njene oblasti in podrejanja laikov. Bolj ko je neki vladajoči razred sposoben, da sprejme najpomembnejše predstavnike razredov, ki jim vlada, solidnejše in nevarnejše je njegovo vladanje."

— Ali so „pravi intelektualci“ in misleci prakse tudi subjekt zgodovine? Ali se, po vašem, svobodno bitje resnično realizira samo v neodvisnem mišljenju?

„Ne vem, ali so resnični misleci subjekti zgodovine, vem pa, da so redki subjekti v zgodovini. Ne dovoljujejo, da se (vojna, politična, ekonomska itd.) zgodovina poigrava z njihovimi življenji, ampak goloroki branijo svojo človeško opredelitev in dostojanstvo. Zaradi tega, ker mnogo mislijo, so jim roke mnogokrat zvezane; včasih so tudi bežali, vendar so vedeli (sami — kot cel svet), da jih preganjajo slabši od njih; ljudje brez domovine so samo zaradi tega, ker se njihov pojem domovine ne sklada z mejami lastne države: ko njihove misli ne bi bile močne, ali bi jih tudi tako preganjali? Revolucije ne nastajajo v želodcih (potem bi to bili samo običajni upori), revolucije nastajajo v glavah (vódene z idejo in idealom). Misli niso materialne, vendar izzivajo materialne posledice — kar pomeni, da so stvarne. K. G. Jung vam lahko o tem pove boljše: „Paradoksalno je — vendar kljub vsemu resnično, da pri nas ena misel nima prave stvarnosti; mi z njo tako ravnamo, kakor da je nič. Čeprav je misel po možnosti točna, mi predpostavljamo, da obstaja samo s silo določenih dejstev, ki jih je sama formulirala. Mi s pomočjo teh nedoločnih ustvaritev fantazije, ki so sestavljene iz neresnično obstoječih misli, lahko odkrijemo skrajno destruktivna dejstva (kot na primer atomsko bombo), vendar se nam zdi povsem absurdno, da bi se resničnost same misli lahko kdajkoli resno sprejela." Misel ni vse življenje, vendar življenje brez misli ni človeško življenje, „kajti ne more se misliti — ne da se živi, lahko pa se prav lepo živi — ne da se misli“ (André Gide).

✱ Pogovor (Plameni jezik manipulacije) s prof. dr. Đuro Šušnjićem je objavil beograjski Student 12. aprila 1978 v svoji 10. številki. Danes objavljamo nekako prvi del pogovora, drugi del pa bomo objavili v naslednji številki Katedre

Prof. dr. Đuro Šušnjić se je rodil 2. maja 1943. leta v majhni liški vasiici Rudopolje (SR Hrvatska). Srednjo šolo je končal v Vinkovcih, filozofsko fakulteto pa v Zagrebu. Doktoriral je na filozofski fakulteti v Beogradu leta 1965. Razen nazadnje izšle knjige Ribari ljudskih duša (NIP Mladost, Beograd 1976) je objavil še tri knjige: Pojem zakona u sociologiji (Institut društvenih nauka, Beograd 1967), Otpori kritičkom mišljenju (Vuk Karadžić, Beograd 1971) in Kritika sociološke metode (Gradina, Niš 1973). V naših najuglednejših časopisih je objavil prek 50 člankov, esejev, polemik, kronik, beležk in prikazov.

Poslovenil Andrej Fištravec

„ŠTUDENTOV“ POGOVOR Z ĐUROM ŠUŠNJIĆEM

ENOTNO IN AKTIVNEJE KOT DOSLEJ

Iz pogovora odgovornega urednika Braneta Srčnika z Dušanom Najdičem, predsednikom OK ZSMS Maribor, pred kongresi ZKJ, ZSMS in ZSMJ

„Glavna naloga ZSMS mora biti vsekakor v tem, da uvaja ne samo neki izbran del mladine, ampak njene široke množice v sistem samoupravne demokracije, to je v delegacije družbenega odločanja in delegatski sistem.“

Edvard Kardelj

V pogovoru je sodeloval tudi Zdravko Terpin, predsednik KMI pri OK ZSMS Maribor. Skupaj smo skušali osvetliti nekatere aktualne naloge mladih, še posebej mladih na univerzi. Pomembnejše izvirke iz prijetnega klepeta danes tudi objavljamo.

KATEDRA: Glavna in najpomembnejša področja dela, kjer se mladina aktivno vključuje v sedanjem obdobju?

TOV. NAJDIČ: Poglavitne smernice za delo v sedanjem obdobju izhajajo gotovo iz ustave, zakona o združenem delu, Kardeljeve študije in iz sklepov IX. kongresa ZSMS, kot je bilo navedeno v oceni organizacijske in akcijske graditve ZSMS na 6. seji RK ZSMS. Po tej oceni se mora mladina popolnoma uveljaviti in še uspešneje kot doslej reševati probleme v sklopu celotne družbene skupnosti, zagotoviti moramo takšne družbene pogoje dela, v katerih bo mladina subjekt in neposredni tvorec samoupravnega odločanja. V sredinah, kjer mladi žive in delajo (OZD, šola, fakulteta, krajevna skupnost...), bomo morali oceniti njihovo angažiranje, idejnopolitično delo, marksistično izobraževanje, uresničevanje kolektivnega članstva v akcijski krepitvi, angažiranje študentske mladine in razvoj samoupravnih odnosov v družbenih celicah itd.

To bi bile nekatere najpomembnejše naloge ZSMS v predkongresnih obdobjih.

KATEDRA: Kako potekajo mladinske delovne akcije in sodelovanje študentov z ostalo mladino na teh akcijah?

TOV. NAJDIČ: Te mladinske delovne akcije (MDA), ki potekajo oz. bodo stekle, nimajo namena le v tem, da se izborijo nove delovne zmage, temveč so te akcije tudi pomembna šola samoupravljanja, razvijanja bratstva in enotnosti in interesnih aktivnosti. Sodelovanje študentov na MDA je, lahko rečemo, pod pričakovanji. Med študenti se pogosto pojavljajo interesi po zgolj umskih delovnih nalogah, ki naj bi bile osnova za

sodelovanje na delovnih akcijah, kar pa je brez dvoma preveč enostranska graditev osebnosti mladega človeka.

V mladega brigadirja moramo vkomponirati tudi vlogo bodočega idejnopolitičnega nosilca družbenih nalog, razviti mu moramo zavest, solidarnost in vzajemnost. Nikakor ne moremo in ne smemo razdvajati umskega in fizičnega dela, kar pa se v željah zlasti nekaterih študentov čisto pojavlja (težnje po izključno znanstvenoraziskovalnem delu na delovnih akcijah).

Študentje lahko veliko prispevajo k uspešnosti MDA verjetno prav s tem, da se pojavijo med ostalim kot izobraženi samoupravljalci in politični aktivisti. Objektivni faktor pri vsem tem pa je gotovo obdobje junij—avgust, ko so izpitni roki in vojaške vaje za bruce ter obvezne počitniške prakse, ki zagotavljajo študentu strokovno izpopolnjevanje (?).

KATEDRA: Zaključki javne razprave o družbenih organizacijah in društvi ZSMS?

TOV. NAJDIČ: Osnovni premiki razprave so bili: vpliv ZSMS na program in aktivnost društev ter vprašanja okoli neresenega kolektivnega članstva in pa vključenost družbenih organizacij in društev v politično dejavnost. Zanimivo je, da so se v to razpravo društva zelo slabo vključila, čeprav so razprave potekale v OO ZSMS. Preslabo je bila akcija koordinirana tudi s SZDL in s samoupravnimi interesnimi skupnostmi. Premalo smo se vključili tudi v razčlenbo kolektivnih članov v ZSMS. Menim, da je najpomembnejša naloga društev prav v tem, da delovno vzgajajo mladega človeka in ga s tem pripravljajo za življenje, ne le v tekmi za doseganje najboljših rezultatov.

Poseben problem pa gotovo predstavljajo društva v okviru univerze, ki so slabo samoupravno organizirana in se v to razpravo tudi niso vključila. Nekatera med njimi že preraščajo širino univerzitetnega prostora, zato prihaja do različnih problemov in nejasnosti, ki se ne rešujejo po načelih sporazumevanj in dogovarjanj v družbi.

KATEDRA: Vojaške vaje brucev in delovne priprave za SLO in DS (oblike dela in uspešnost takšnega dela)?

TOV. NAJDIČ: Prepričan sem, da je namen takšnih vojaških vaj za bruce popolnoma jasn: praktično moramo usposobiti študenta v obrambnih pripravah, da pridobi poleg teoretičnega znanja od predavaj tudi praktične

izkušnje. Lansko leto so se študentje na teh vajah dobro izkazali, vendar sem mnenja, da imajo delovni dan preveč napolnjen s fizičnimi oblikami, premalo pa je idejnopolitičnega in interesnega usposabljanja. Bolj bi se morali zavedati, da gre v teh vajah tako za vojaško organiziranje kot tudi za organiziranje družbenopolitičnega dela mladih. Premalo je čutiti tudi povezavo med teoretičnim delom izobraževanja o obrambi domovine in med vojaškim usposabljanjem mladih v teh učnovzgojnih centrih. Pri tem prihaja pogosto do ponavljanja v podajanju gradiva na predavanjih, torej do podvajanja snovi. Je pa res, da se študentje v času šolanja zelo slabo vključujejo v DS in SLO. Vzrok je iskati gotovo tudi v tem, da mnoge stvari postavljamo pred študenta premalo vročno.

Najbrž bi bilo potrebno vključiti v podobne priprave, kot jih imajo bruci, tudi študentke—brucke in pa srednješolsko mladino. Gotovo pa bo potrebno izboljšati pogoje bivanja in preučiti fizične obremenitve mladih na teh vajah.

KATEDRA: Kakšne oblike družbenopolitičnega usposabljanja mladih načrtujete v letošnjem letu? Uspehi in konkretno načrtane — uresničene akcije?

TOV. NAJDIČ: Predvsem delujemo na področju marksističnega izobraževanja mladih prek marksističnega centra, usposabljanja s seminarji po posameznih področnih konferencah in v obliki mesečnih posvetov s predsedniki in sekretarji. Usposabljanje mladih teče tudi v osnovnih organizacijah ZSMS prek raznih posvetov predsedstev... V bodoče je potrebno še posebej vključiti v idejnopolitično usposabljanje aktivne mladih komunistov. Menim, da morajo postati mladi, ki končajo določeno obliko izobraževanja (mladinska politična šola) nosilci nadaljnega idejnopolitičnega dela z mladimi, zlasti s tistimi, ki so bili pravkar sprejeti v ZK. Mladi, člani ZK, morajo biti v prvih vrstah aktivistov tudi v ZSMS.

TOV. TERPIN: Kot vsako delo mora tudi idejnopolitično usposabljanje temeljiti na konkretnem delu v OO ZSMS, in to ne na delu predsednika, sekretarja ali morda predsedstva, ampak na množici članov v obliki široke aktivnosti (slabost je v tem, da mnogi mladi sodelujejo v osnovnih organizacijah le kot opazovalci).

TOV. NAJDIČ: Zelo pomanjkljivo je tudi individualno usposabljanje mladega človeka. Mladinske ure in pomanjkljivosti pri družbenih predmetih še vedno niso akcijsko pripravile mladega človeka za individualno idejnopolitično izobraževanje. Pri družbenih predmetih je gotovo preslab razredni pristop do obravnavane tematike, zato konferenca mladih v izobraževanju pri OK ZSMS Maribor pripravila analizo predmetov z oceno in pregled nosilcev teh predmetov na posameznih šolah. Usposabljanje mladih poteka vertikalno in seveda tudi horizontalno od OOZSMS do republiške konference ZSM skozi široke in številne oblike aktivnosti. Zelo dobro imajo idejnopolitično usposabljanje urejeno npr. v Varaždinu. Pomemben del mladih se udeležuje tudi v sindikalni organizaciji in v vseh oblikah izobraževanja za člane ZK.

KATEDRA: Kako pripravljene pričakujete 10. kongres ZSMS, ki bo letos jeseni v Novi Gorici? Kakšne so

bile priprave na kongres ZKS in kakšne so za kongres ZKJ? Pričakovane spremembe v delovanju in organiziranju mladine po kongresih?

TOV. NAJDIČ: Vloga mladine v družbeni skupnosti je po IX. kongresu ZSMS veliko bolj jasna, kot je bila predtem. Važen element v pripravah kakor tudi po kongresu bo poglobljanje organizacijskih oblik dela v vsebinske oblike. Poglavitna naloga mladih je aktivnost v delovni sredini, v kateri živijo, in pa seveda nastopanje navzven v obliki delegatskega dela v samoupravnih interesnih skupnostih in družbenopolitičnih skupnostih. Ravno v krepitvi delegatskega sistema mora priti vloga ZSMS kot družbenopolitične organizacije še bolj do izraza kot doslej. Zato bo to osnovna preokupacija dela mladine po X. kongresu.

Važno načelo dela mladih je gotovo tudi krepko povezavo z delom v OO ZK, kjer se mora mladina delovno vključevati v skupne akcije. Na kongresu ZKS je bilo izpostavljeno vprašanje statusa aktivov mladih komunistov, ki gotovo imajo svoje mesto v ZK kot enotni organizaciji. Pomembno vlogo pri nadaljnjem usposabljanju mladine igra tudi mentorsko delo z mladimi. Kadrovska politika v ZSMS, še posebej pa sprejemanje mladih članov v ZK mora temeljiti na tem, da postane kadrovska osnova za sprejem v komunistično organizacijo OO ZSMS. To so stališča, ki smo jih predvsem poudarili na 8. kongresu ZKS. Poglavitno zvezo med komunistično in mladinsko organizacijo morajo prav gotovo predstavljati mladi, in to v dvosmerni (povratni) obliki dela v obeh organizacijah.

KATEDRA: Kakšna je danes vloga študentske mladine v organizaciji? (Ne) aktivnost študenta danes in aktivnost nekoč?

TOV. NAJDIČ: Danes govorimo sicer o organizacijski in akcijski enotnosti mladine, vendar je to v praktičnem delu spremenjeno: skoraj ni aktivnih študentov v krajevnih skupnostih, v društvih in družbenih organizacijah.

Študentje bi lahko ogromno pripomogli s svojim znanjem v enakopravni povezavi z ostalo mladino pri delu v družbenih skupnostih itd.

Obstajajo pa tudi nekatera specifična področja aktivnosti študentov (študentje na pedagoški akademiji — bodoči mentorji in učitelji, študentje prava — vključevanje v družbeno problematiko . . .) Študentje bi morali imeti po svojih ustavnih pravicah status delavca, čeprav ne kot ljudje, ki ustvarjajo dohodek, ampak kot samoupravljavci v družbeni skupnosti. Žal pa so danes redki študentje, ki se pojavljajo kot občani. Vzrok je verjetno v preslabi programski povezavi mladine, zato bi bilo nujno, da se študent vključuje poleg univerze tudi v širšo družbeno problematiko.

Obštudijske dejavnosti na univerzi so gotovo področje, ki je po IX. kongresu ZSMS zelo slabo napredovalo. Enako bi lahko trdili za spremembo organiziranosti študentske mladine v okviru UK ZSMS, ki je danes vse preveč toga, saj se ne vključuje v širši družbeni prostor. Študentje morajo svojo problematiko reševati tudi v okviru občine, kjer živijo (čeprav le časno). Družbeni pogoji dela mladih so se v nekaj zadnjih letih bistveno spremenili. Danes smo mladi, kot kaže, premalo življenjski tudi pri reševanju tekoče problematike mladih ljudi, še posebej pa študentov.

Neustrezno za univerzo je, da se ohranjajo stare družbene pomanjkljivosti in metode dela; dele-

gatske povezave na univerzi navzven ni. Studenta nismo uspeli dovolj povezati v delegatsko strukturo skupščin, nimamo ga niti dovolj vključenega v samoupravne interesne skupnosti niti v združeno delo. Verjetno so to neposredni vzroki, da je študent preslabo aktiven, da ni delegatsko dobro povezan v družbenopolitičnih skupnostih ter da so tako študentje kot tudi ostala mladina preveč zaprti v delegatske tokove znotraj ZSMS, preslabo pa se povezujejo navzven v fronto družbenih subjektivnih sil. Značilno je tudi, kar se pogosto dogaja, da kolikor v delegatskem sistemu odločanja nismo uspešni, da se študent na osnovi nezaupanja umakne v svoj življenjski krog. To pa je dejanska posledica povratka iz delegatskega sistema dela.

Metode dela nekoč in danes se bistveno ne razlikujejo, čeprav je res, da so mladina, torej tudi študentje, včasih živeli v družbenih pogojih, ko ni bilo delegatskega sistema. Bile so določene neformalne oblike dela (npr. tribune), ki jih danes statutarno ne priznavamo. Formalne oblike dela pa danes v univerzitetni organizaciji ZSMS niso dovolj močno razvite, tako konferenca kot tudi predsedstvo konference ne zaključujeta delegatskega sistema mladine na univerzi. Mislim, da so danes mnogi študentje vključeni v ZSMS, niso pa delovno vključeni v organizacijo. To so nekatere bistvene pomanjkljivosti, ki jih bo potrebno odpraviti.

Takšno organiziranost, kot bo stekla v ZK, moramo doseči tudi v ZSMS. To pomeni, da se bo vsak komunist oz. mladinec povezoval pri reševanju vprašanj neposredno v skupno delovno in bivalno okolje kot subjektivni del te družbene sredine.

Lahko bi torej rekli celo, da smo v zadnjih letih, ko smo sprejeli nekatere pomembne družbene dokumente, toliko napredovali, da je zakon o visokem šolstvu danes že zelo pomanjkljiv akt. Zato je potrebno v novem sistemu vzgoje in izobraževanja doseči, da se bo mladina v tem procesu stalno konfrontirala z ostalo mladino in se ne bo zapirala le v svoj krog. Le tako bomo lahko dosegli uspešnost skupnih akcij, ki bodo rezultat konfrontacije mnenj. Prepričan sem, da prihajajo na univerzo v zadnjem času mladi, ki so bolj pripravljeni na skupno delo vse mladine in ti so še vedno aktivni v OK ZSMS. Prav ti pa predstavljajo pomembno povezavo med OO ZSMS in UK ZSMS ter OK ZSMS na drugi strani. Študentje se pogosto pojavljajo s svojo kritiko obstoječega stanja, premalo pa sodelujejo kot reformatorji.

Lep primer vključevanja mladih v anotni fronti je aktivnost pri kreiranju štipendijske politike.

Student bo kritikant vse dotlej, dokler bo zunaj sistema družbenega delovanja in odločanja, torej dokler ne bo razvil dovolj svoje socialistične zavesti. Je pa res, da danes verjetno še preslabo gledamo na mladega človeka ter ga pomanjkljivo vrednotimo (npr. politika zaposlovanja), kar pomeni, da mu krnimo njegov osnovni življenjski interes).

KATEDRA: Kako smo lahko zadovoljni mladi z delom v iztekaajočem se mandatnem obdobju in želje za vnaprejš?

TOV. NAJDIČ: Število aktivnih članov in tudi število OO ZSMS se iz dneva v dan večja, kar je nedvomno odraz kvalitetnega dela. Želim pa si, da se vloga mladih še bolj približa statutarim določilom, katera smo sprejeli, in da v prihodnje delujemo v delegatskem sistemu kot družbenopolitična organizacija, seveda skupaj z ostalimi DPO.

izjalovili in konec tega neslavnega dokumenta je dobro znan. Naša partija in ljudstvo vsekakor nista mogla zaradi velikih žrtev in razvoja ljudske oblasti v NOB ter specifičnosti naše poti sprejeti Stalinove nadaljnje koncepcije. Zato je Jugoslavija na vse obtožbe odgovorila z odločnim ne. Po objavi resolucije pa je še istega leta peti kongres KPJ pokazal nezlomljivo enotnost jugoslovanskih narodov.

Vse do Stalinove smrti je nova Jugoslavija morala prestatjati hude preizkušnje. S socialističnimi državami so bili pretrgani vsi diplomatski stiki, začel se je grobi ekonomski bojkot in vedno več je bilo obmejnih incidentov. V mnogih vzhodnoevropskih državah pa so se vrstili inscenirani sodni procesi. Tudi sovražna propagandna proti Jugoslaviji in emigracija je v teh državah imela vso podporo.

Kasnejši razvoj mednarodnega delavskega gibanja in odnosov med narodi pa je pokazal, da so Jugoslavi s svojim odločnim bojem zoper metode, kakršne je imela resolucija Informbiroja, dejansko začeli tudi novo poglavje medsebojnih odnosov v svetu.

Marjan Novak

Letos (28. 6.) bo minilo trideset let od objave resolucije Informbiroja, dokumenta, ki je postal simbol pritiska v socialističnem svetu in hkrati simbol moči naše KP in narodov ter odločnosti, da vztrajamo na samostojni socialistični poti.

Osem komunističnih partij je 1948. leta podpisalo dokument, ki je v duhu Stalinovih interesov državno-partijskega aparata obsodil našo partijo in njeno vodstvo. Glavne obsodbe so bile, da KPJ izvaja sovražno politiko do Sovjetske zveze in sovjetske KP, da zapušča pozicije delavskega razreda, da cepi enotno socialistično fronto, da izdejta stvar mednarodne solidarnosti delovnih ljudi in prehája na pozicije nacionalizma. Hkrati pa je odkrito pozval na razcep v KPJ.

Za temi neresničnimi, nesramnimi in nesmiselnimi obtožbami, pa se je v resnici skrivala težnja Sovjetske zveze, da bi kontrolirala jugoslovansko gospodarstvo ter njeno notranjo in zunanjo politiko. Toda račun Stalina in njegovega aparata so se

30 LET

KADROVSKA NEODGOVORNOST

(Še vedno necelovito štipendiranje)

Nedvomno sta predvpis učencev in študentov v prve razrede srednjih šol in v prve letnike visokošolskih delovnih organizacij ter skupni razpis kadrovskih štipendij za šolsko leto 1978/79 premaknila kadrovska načrtovanje v našem združenem delu z mrtve točke.

Že to nam lahko pomeni zelo mnogo, ker smo na najboljši poti, da se prvič v zgodovini Jugoslavije naše združeno delo jasno in nedvomno opredeli za ciljno kadrovske politiko. Pa se vendarle ni dobro prenačrtati z ocenami o pravi in živi revoluciji v vzgoji in izobraževanju. Vzrok za to moramo še vedno iskati in ga tudi poiskati v razkoraku obeh zainteresiranih faktorjev v združenem delu: vzgoje in izobraževanja in gospodarstva. Gesla, ki ga pogosto citiramo (citirajo ga najpogosteje prav tisti, ki ga ne uresničujemo): uveljavljanje vzgoje in izobraževanja za delo, ob delu in iz dela, še vedno ne pojmujemo kot nenehen in reformističen družbeni proces, ampak pogosto bolj kot parolo, katere aktualnost je gotovo minljiva.

V sedanjem obdobju sta največji oviri za pomanjkljive revolucionarne spremembe v sistemu vzgoje in izobraževanja predvsem dve skrajni metodi dela: pedagoška zakoreninjenost, oprta na minulih principih dela (vzgoja in izobraževanje) in podjetniška mentaliteta, da se vse lahko proda in kupi na trgu — tudi kadri (gospodarstvo). To sta gotovo dve skrajni značilnosti nestičnega področja dela, ki izvirata iz notranjih povezav v združenem delu, ki pa skupno z ostalimi najbolj botrujeta pomanjkljivim oziroma neizdelanim kadrovskim načrtom (nerealno izražene kadrovske potrebe, preozko ali preširoko zasnovane).

Ce sedaj pogledamo še mladega človeka, ki si z obveznim osemletnim izobraževanjem pridobi formalno izobrazbo za določeno kadrovske pogojeno smer nadaljnega usposabljanja, potem lahko kritično ugotovimo, da še vedno obstajajo (vsaj do neke meje) številne nerešene oz. pomanjkljivosti kot so: necelovito poklicno usmerjanje mladih; priprava mladega človeka za vključevanje v združeno delo je zelo šibka; neenake možnosti za nadaljnje izobraževanje; predvsem pa šibko družbeno in samoupravno-družbeno angažiranje; spremljanje in izobraževanje mlade človekove osebnosti...

Lastniško in nenačrtno obnašanje

Potem ko smo v Sloveniji samoupravno uredili štipendiranje in s tem poudarili zlasti kadrovske komponente štipendijske politike, smo bralci Dela in Večera v njihovih posebnih prilogah lahko zasledili skupni razpis kadrovskih štipendij za šolsko leto 1978/79. V njem je navedeno, katere organizacije združenege dela, samoupravne interesne skupnosti ter druge (?) organizacije razpisujejo štipendije za vse stopnje izobraževanja in kolikšne so potrebe (?) po določenih profilih.

Obveščeno o razpoložljivih kadrovskih štipendijah je torej letos dobra. Slabši pa je bil odziv OZD za razpis teh štipendij na poziv skupnosti za zaposlovanje, katere so dolžne objaviti vse kadrovske štipendije (se-

znam štipendij), ki jih prejmejo do konca meseca aprila (družbeni dogovor o štipendijski politiki).

V nadaljevanju bomo navedli nekatere kritične odzive za razpis štipendij v šolskem letu 1978/79. Kljub temu da so razpisane štipendije urejene po občinah štipenditorjev, slabše urejene pa po poklicnih profilih in abecednem zaporedju, ne gre kriviti za slabo notranjo razporeditev skupnosti za zaposlovanje. Mnogo večje kritike so upravičeno deležne tiste OZD, ki kadrov še vedno ne planirajo, to pa je med drugim razvidno tudi iz skupnega razpisa kadrovskih štipendij v SR Sloveniji, kjer so izostale velike in pomembne slovenske OZD, ki gotovo potrebujejo za svojo osnovno proizvodnjo tekoč dotok kadrov, še bolj pa je misel podkrepljena, če gre za razširjeno reprodukcijo. Celo več, so tudi občine, ki zdaj niso razpisale niti toliko kadrovskih štipendij, kot smo pričakovali, in najbrž tako še vedno upajo na vseobsežno koriščenje združenih sredstev. Med te sodijo predvsem naslednje občine: DRAVOGRAD, LITIJA, ORMOŽ, PIRAN.

Če sedaj naštejemo še nekaj pomembnejših delovnih organizacij, ki prav tako niso kadrovske opredelile svojih potreb, potem so med njimi prav gotovo:

CELJE: Zlatarna, Etol
DOMŽALE: Helios, Tosama
GROSUPLJE: Motvoz
KAMNIK: Titan, Svilanit
KOPER: Tomos
KRANJ: IBI
LAŠKO: Pivovarna
LJUBLJANA-BEŽIGRAD: Ljubljanske mlekarne
LJUBLJANA-ŠIŠKA: Litostroj
MARIBOR: EG Slovenije, PIK, Swaty
MURSKA SOBOTA: Mura
SEŽANA: Tovarna pletenin itd.

Poleg zgoraj navedenih imam tudi številne organizacije združenega dela, ki razpisujejo kadrovske štipendije za vse vrste profilov, le za tiste ne, katerih delo predstavlja njihovo osnovno (primarno) gospodarsko dejavnost, kot bi s tem želele prikazati, da teh kadrov ne potrebujejo (npr. Avtoprevoz Dravograd, Cimos Koper, Predilnica Litija, Pivovarna Union Ljubljana, Gradbena OZD Pionir Novo mesto, Impol Slovenska Bistrica, Kmetijski kombinat Sentjur pri Celju, Gorenjska predilnica Skofja Loka itd.). Vsi takšni in podobni razpisi še dodatno vplivajo na to, da je naval na nekatere srednje, višje in visoke šole, akademije ter fakultete še večji, da pa druge šole ne morejo izpolniti svojih vzgojno-izobraževalnih kapacitet, s tem pa ne morejo zadovoljiti realnih kadrovskih potreb v določenih gospodarskih dejavnostih, panogah oz. strokah. Tako je vsem tistim, ki spremljajo razpise štipendij v zadnjih letih, dobro znano dejstvo, da številne OZD razpisujejo veliko kadrovskih štipendij, žal pa jih le malo razdelijo (po lastni krivdi ali pa zaradi neodziva mladih ljudi). To potrjuje tudi dejstvo, da je v zadnjem skupnem razpisu takoj mogoče odkriti, katere so te delovne organizacije.

Naštejmo nekatere:

Železarna Jesonice, Iskra Kranj, TIM Laško, Železniško gospodarstvo Ljubljana, TAM, Metalna in MTT Maribor, IMV Novo mesto, Železarna Ravne...

To so OZD oz. SOZD, ki zaradi nerazporejenih štipendij kadrovske zaostajajo — njihove potrebe po kadrih so zaradi velikega gospodarskega potenciala tolikšne, da jih doslej nismo uspeli sproti kadrovske dograjevati in obnavljati. To pa v veliki meri prav zaradi dveh stvari: slabe kadrovske politike znotraj takšnih organizacij združenega dela in zaradi izkrivljene družbene tendence v izobraževalnem sistemu zadnjih let (poklicno zapostavljanje).

Veliko lažje je kadrovati (?), kot ustvarjati dohodek?

Še ena stvar je zelo očitna: veliko štipendij razpisujejo tudi razni zavodi, inštituti, inženiringi, republiški forumi (telesi) itd. Težko pa je verjeti, da se bo delo, ki je v teh ustanovah že danes tako rekoč zelo pomanjkljivo, neizdatno, steoretizirano in zelo slabo povezano v združeno delo, izboljšalo, da bo vsebina dela izražala neko vrednost v družbenem sistemu in ne le apriorno formalnost, ki se predpostavi. V boju proti birokraciji in administrativizmu, ki ga baje trenutno „bijemo“, bi veljalo o marsičem razmisliti še zlasti zato, ker imamo številna kritična področja, kjer zelo primanjkuje delovne sile, pa vendar si kdove kako ne prizadevamo, da bi stanje spremenili. Raje vsakodnevno prištevamo nove prijavitelce na borzi dela — brezposelne. Če bomo tako nadaljevali, ne bo le kadrovska politika, ampak posebno politika zaposlovanja kot njen sestavni del beležila burne in kritične trenutke. Nekoordiniranost takšnih potez bo gotovo še podkrepilo vračanje emigrirane delovne sile, zato nam gotovo kadrovske listine brez realne prakse nič ne pomenijo.

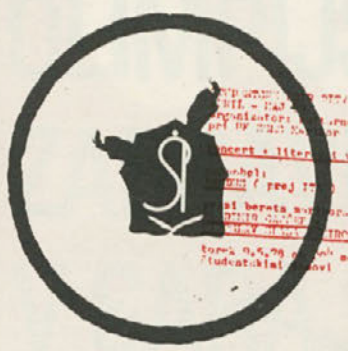
Notranji odnos v kadrovskem obnašanju združenega dela, kakršen je bil doslej, nam praktično ne ustreza, zato ker ne temelji na jasnih perspektivah razvoja ekonomskega sistema v republiki oz. federaciji.

Številni delovni nalogi in dela ostajajo kljub razpisom nezasedeni preprosto zato, ker delovna organizacija izbira na prvi kontakt, kot srečke na loteriji, namesto da bi vsaj večino novih kadrov usmerjala in seznanjala nasploh tudi v fazah izobraževanja.

Kot vsaka stvar tudi fond podeželja vidno izginja, zato bo večja treznost v celovitem usmerjanju in kadrovanju v prihodnje še veliko pomembnejša.

ŠTUDENTSKÉ PRIRREDITVE
APRIL - MAJ 78
Organizator: kulturna komisija
pri UK ZSMS Maribor

UK ZSMS RAZGLEDNICA

Kot gotovo veste, so se prejšnja dva meseca vrstile študentske aprilsko-majske prireditve pod pokroviteljstvom UK ZSMS Maribor. Mejevd se pri tem odnesli stanovalci študentskih domov, ker so se te prireditve odvijale v glavnem pred njihovim nosom in jih torej kar tako ignorirali niso mogli (že zaradi hrupa ki je bil včasih prav na meji znočnosti). Treba je priznati, da je postavljen oder pred dependanso SD kar dobro služi svojemu namenu, čeprav je izvajalce in gledalce zeblo da je kaj, toda stvari so teklo bolj ali manj po planu.

Tudi gledalcev oz. poslušalcev se je vedno zbralo kar spodobno število, mnogo pa jih je "viseo" tudi ne oknih tretjega stolpca SD. Zareči: začetnega uspeha pa so priveditelji upeli, da so bolj dragi in zavest posameznikov, ki naj bi "odelej" bolj obiskovali tudi druge prireditve, in to ne samo v okviru študentskih domov, temveč tudi drugja. Toda prav tu so se kar močno ustrelili v svojih predvidevanjih. To je pokazal že nastop okteta Miloš Zidanšek na novi PA (pedagoška akademija) kamor je prepeljo, kljub precejšnji reklamirani urejenemu prevozu z avtobusom (ki tudi ni stal malo — 400 din) prav občutno malo ljudi. V avtobusu nas je bilo toliko, da bi se lahko preštel na prete obeh rok, na sami PA pa še približno 20 ljudi. Torej pogoltni fiasko! Le profesionalnost in poštenost fantov iz okteta se imamo zahvaliti, da so sploh hoteli nastopiti pred takšnim skromnim občinstvom. No, njihov nastop je bil res lepo doživljati tudi za takšnega nepoznavalca, kot sem jaz, ki ga zborovsko petje ne zanima "ama baš ništa".

Tudi tokrat ste nam, dragi kolegi, dokazali, kako izjemno trdovratni ste v svoji lenobi in nezainteresiranosti. Vse vam je potrebno servirati na pladnju, drugače se ne zganete niti za milimeter. Doslej sem mislil, da je tako le na področju politične (ne)angažiranosti, a kot kaže, na nobenem področju (razen pri zlivanju alkohola nase) ni nič, pa prav nič boljše. Vas trebušek in vaša zavornost vase vam ne dopuščata nobenih izjemnih naporov — že šola vam je breme, ki ga komej (ali sploh ne) prenašate. Potem pa ni nič čudnega, da odraščamo in zgubimo svojo zeleno nezrelost šele pri tridesetih, ko pa nam je tako lepo biti zabuhljenim v okrilju ljubih staršev, ki tako skrbijo za svoje uboge neobgljene otročke.

No, pa dosti s temi moralnimi nauki. Moj namen ni bil ta, da bi vam to in ono očital, a me je žal zaneslo in si nisem mogel kaj, da vam ne bi nameretal par stvari v obraz! Drži pa, da se tudi naši profesorji niso tokrat nič bolje izkazali od študentarije. Na vse šole univerze Maribor so bila poslana pomenska vabila profesorjem in drugim delavcem za koncert že prej omenjenega okteta. Uspeh je bil fantastičen. Z naše šole (VEKS) sem spoznal ravnatelj dr. Indiharja (če je bil še kdo drug, naj mi oprusti), z drugih šol pa so prišli tudi samo reprezentativno izbrani predstavniki! Kaj je bil razlog, da profesorjev ni bilo, ne vem. Morda "naporen" dan, prezasedenost, nepoznavanje lokacije nove PA, ali pa morda vabilo, ki ni bilo pravilno in spodobno kuvertirano. Kdo to vet

Branimir Gasperini

ALI TUDI TI — ?

- nisi obiskoval študentskih prireditev
- spadaš v množico ljudi, ki obiskuje prireditve le zaradi prireditev
- nisi vedel početi boljšega, kot se pogovarjati s prijateljem, namesto da bi z zanimanjem spremljal predstavo
- nisi privoščil nastopajočim in vsem tistim, ki so se trudili, da bi predstava uspela
- postaneš aplavza
- smatraš, da je vse naše delo, trud, entuziazem čisto nepotreben — brez veze; saj tebe pri kulturi zanimajo le zibajoča se bedra nastopajočih plesalk
- nisi pomislil, da bi bilo vredno podaljšati nastop še z kakšno dodatno točko

ALI TUDI TI — ?

- na veliko kritiziraš, kako nimaš kam iti zvečer, da imaš dšesa polna bednih disco klubov, nagnetnih, zakajnih zbirališč snobov, ki znajo le zapravljati denar in razkazovati svojo najnovejšo, najmodernejšo garderobo, da že imaš ožuljeno rit od filmskih hitov, ki brez prestanka s 100 % izkoristkom polnijo blagajne naših kinematografov...
- enostavno in hitro zaključiš, da smo pač provinca, in da ti je strašno žal, da ne študiraš v Zagrebu ali Ljubljani...
- hkrati pozabljaš na vse tiste svetle utrinke monotonega študentskega vsakdana — na vse plakate, ki vabijo na to in ono prireditev, ki jo je res vredno obiskati; plakate, ki so manjši od tistih živobarvnih a la Oesterreicher National Cirkus ali Duško Lokin koncert... in nadalje trdiš, kako slaba je obveščanost, da tako ali tako nikoli ne izveš, če bo kje kaj...? (saj tebi je verjetno potrebno poslati kolkovano prošnjo!?)

In kje je tu naše delo, delo vseh komisij pri UK ZSMS, ki so letos v kratkih dveh mesecih organizirale številne koncerte, nastope gledaliških skupin, literarne večere in še mnoge druge stvari. Prireditve so se včasih vrstile kar dan za dnem; tebe pa ni bilo!

Pravš — slaba organizacija, seveda, to je najenostavnejši zaključek. Če te morda sploh zanima — nosilka večine vseh akcij — kulturna komisija je letos štela le 5 (pet) aktivnih članov, ob strani ji je stala še komisija za informiranje, katero pa je posebej bil en sam član, tako da smo resnično vsi skrbeli za vse — planirali akcije, navezovali etike za nastop širom po Jugoslaviji, skrbeli za prostor nastopa, risali, lepili plakate, delili letake, izdali literarni zvezek MINI OBRAZI, tekali na radio, na uredništvo Katedre, iskali prenočišča, razpisovala dovoljenja, skrbeli za goste, mrzlično iskali nepotrebno opremo — ozvočenje, osvetlitev... in se venomer belji, da ne bomo potrošili preveč denarja, kajti za tako minimalna finančna sredstva za financiranje občutljivih dejavnosti enostavno ne dotekajo redno (pa pikal) Na srečo nam je gradbeno podjetje KONSTRUKTOR za simbolično ceno posodilo velik oder, da bi stal dva meseca med študentskimi domovi in MARIBORSKA TEKSTILNA TOVARNA podarila prekrivalo zanj...

Vendar — več kot raztrgati se pač nismo mogli! Poglavitni problem; poleg za tradicionalno prikrmljenih finančnih sredstev je bil letos v premalom številu aktivnih članov — z VAŠ, VEKS in VTS razen elektro oddelka, ni bilo nikogar, toliko da veš! Ob tej priložnosti bi se rad zahvalil vsem, ki so na kakršenkoli način pripomogli, da so akcije uspeli, posebej pa še hišniku študentskih domov tov. Ivan Slatiču, ki je marljivo izpolnil vse tehnične naloge in nas ni nikoli pustil na cedilu.

Izpoljati je resnično mogoče ogromno kvalitetnih akcij — delo nas vse veseli, pa čeprav je včasih zelo naporno; kaj vse nas veže na to delo enostavno ne morem naštetj — prav gotovo bi vsaj polovico izpustili žalostno pa je, da ste mnogi polni idej, prav gotovo talentirani za kakšno od številnih občutljivih dejavnosti idealni za takšno delo, ki kreativno delo prav potrebujete, le da tega še niste (nóčete) spoznali!

Študentske prireditve so za letos končane, oder bodo žal porušili, med SD bo spet praznina — zate kakor, da jih ni bilo — za nas pa veliko novih izkušenj in upanja da bo prihodnje leto boljše. Prireditve poskušamo razširiti čez celo šolsko leto, pridobiti poskušamo čim več aktivnih članov, ti pa poskusi priti!

Torej jeseni na študentskih prireditvah med študentskimi domovi in še kje...

goran devidé

ZA SPREJEM: DVE OSNOVNI SODILI

Pravilnik o pogojih in načinih sprejemanja študentov v študentski dom je že dolgo natančno izoblikovan, čeprav bo pri točkah, tako kot vse kaže, še nekaj sprememb. Tako je proročnik Boris Sovič postavil umestno nekaterim študentom s tem neupravičeno odbojnost dvigamo seštevek točk. Stanovalec, ki so prisostvovali razpravi, tega več v študentskem domu ker imajo študentje, ki imajo seštevek točk, kljub tako odločni zavrnitvi predloga se zdi, da bi bilo o tem še treba razmisliti. Materialni položaj kandidata za sprejem v študentski dom mora biti uspešen naj bi bila osnovna kriterija, vaj primerno imeti možnost, da se v razpravi o teh določilih sodelovalo veliko študentov, tako zanimanje pa bo treba študentski dom opremiti s potrebno opremljenimi študentski domovi, ki so namenjeni študentom, ki so iz tujine in imajo potrebo po bivanju v študentski dom. Študentski dom mora biti točka, kjer študenti, ugotovijo so tudi, da je študentski dom potreben študentom, ki imajo potrebo po bivanju v študentski dom, ki so namenjeni študentom, ki so iz tujine in imajo potrebo po bivanju v študentski dom.

Predsednik domaške skupnosti Jože Nagode, študent VEKS, je v razpravi kritiziral metodo varčevanja v ŠD. "Vedno, ko je denarja premalo, smo mi krivi, da porabimo preveč elektrike, čeprav porabi stanovalec letno le za 34 dinarjev vode in elektrike. O varčevanju v delovni in o produktivnosti skoraj ne govorimo in nanju nimamo skoraj nobenega vpliva, čeprav je stroškov, ki predstavljajo osebne dohodke, kar za 300 din na ležišče!"

Franci Ramšak, ki je zelo uspešno vodil sejo komisije, se je, ko je govoril o statutarnih določilih, vprašal, ali ni s tem, ko lahko komisije za pregled sob kdajkoli vstopi v študentsko sobo, jo pregleda in oceni, kršena ustavna pravica stanovalec.

DOBRA SHEMA IN TEMELJITA RAZPRAVA

S 1. junijem se je v študentskih domovih Maribor končala javna razprava o pravilniku, ki naj bi urejal samoupravno organiziranost v delovni organizaciji, pogoje in načine sprejemanja študentov v študentski dom in določil domaški red. A vse kaže, da bo svet študentskih domov sprejel do jeseni le pravilnik o pogojih in načinih sprejemanja študentov v študentski dom (kar je nujno). Ostale predlagane določbe pa naj bi v začetku študijskega leta še enkrat pretresli in ponovno oblikovali statut ter pravilnike.

Za tako rešitev so se predstavniki delavcev in stanovalec študentskih domov dogovorili na seji komisije za družbeno ekonomsko vprašanja pri komisiji univerzitetne konference ZKS Maribor. Tako so se odločili, ker je predlagani pravilnik vseboval tudi določila o samoupravni organiziranosti, kar mora urejati statut. Statut študentskih domov je sicer bil sprejet decembra 1977, vendar v taki časovni stiski, da je samo povzel dotedanji način upravljanja, ni pa dovolj upošteval niti zakona o visokem šolstvu niti zakona o združenem delu. Tako statut ne opredeljuje, kdo so uporabniki storitev in pramočno poudarja pravice delavcev pri upravljanju (le delavci imajo pravico opozarjati na kršitve statuta), študente pa tu in tam kar izpušča. Sporno je tudi, ali lahko ima vsak od treh udeležencev v upravljanju svoje izvršne organe ali pa jih ima le svet in če je res potrebno toliko forumov, da pridemo do delegacije v svetu študentskih domov (svet stolpiča, delegatska konferenca). Ker tah vprašani tudi pravilnik ni dovolj natančno opredelil, so se odločili za globalno razpravo o samoupravljanju v študentskih domovih. Ta razprava bo morala nakazati (ne preveč komplicirano) shemo, ki bo pregledno pokazala tokove odločitev od posameznega študenta ali delavca ali uporabnika do sveta domov.

Je nekaj narobe? Za drugi mesec plačujejo študentje v študentskih domovih višjo stanarino, ki so jo predvideli v planu študentov. Študentje so zdeli ugotovili, da se sestavljajo kalkulacije in hočejo, da sestavljajo kalkulacije in hočejo, da sestavljajo kalkulacije. Problem se je začel že ob prijem obvestilju, da bodo stanarine v ŠD višje. Zbor stanovalec namreč ni dobil ustreznega gradiva. Nepravilno je, da je pri kalkulaciji stroškov na ležišče pa ni upoštevana stanarinska zasiedenost 7992, ampak pri različenih v letnem planu namreč pla, da je pri kalkulaciji stroškov na ležišče pa ni upoštevana stanarinska zasiedenost 7992, ampak pri različenih postavkah različno postavil (od 7200 do 8300 pri postavki, ki znaša 0,06 din na ležišče ali povprečno prvi pomeni „povprečje“ zvišanje, pa tudi znižanje). Na ostro postavljeno vprašanje o prej omenjenih številkah pa odgovor se pride.

OLIMPIJSKO ZAPRAVLJANJE V SARAJEVU

(Teleks — Zaplankana zavist — zabloda)

Ko prebereš tako zanimiv sestavek, kot je bil članek neznanega avtorja v Teleksu z dne 2. 6. 78, se zamisliš. Občutki, ki te spreletavajo, so močno podobni tistim, ki si jih lahko lastijo samo veliki kapitalistični mogotci, šejki, filmski in glasbeni bogatini in morda še kdo.

Za kaj gre? Kot sem že omenil, je bilo med množico komentarjev o organizaciji Ol 1984 v Sarajevu mogoče v našem informacijskem sistemu zaslediti tudi navedeni članek, ki me je spodbudil k pisanju.

Avtor seznanja bralce, kako je svetovno nogometno prvenstvo v Argentini — Mundial 78, zasenčilo nedemokratično politiko Videlove vojaške hunte ... in poudarja, da šport družijo vse narode sveta.

V nadaljevanju je postavil za primer halo Tivoli v Ljubljani, ki naj bi ponesla s svojimi svetovnimi in evropskimi prvenstvi v svet imena Ljubljana, Slovenija in Jugoslavija. Zalostno je le to, da so bila ta imena skoraj edina neposrednejša „predstavitev Jugoslavije“ svetu, da pa gledalci širom po svetu niso pri tem spoznali niti najmanj naših kulturnih okoliščin, niti družbenega položaja človeka, ne naravnih lepot naše domovine, gospodarskega razvoja naše države, pa tudi problemi, s katerimi se sooča družba, bi lahko dopolnjevali poleg športnih srečanj zares celovito podoba o naši družbi. Torej na kratko: avtorju članka lahko zamerimo, da je „družbeno“ ocenil veliko vlogo Ljubljane, Slovenije in Jugoslavije v takšnih manifestacijah. V resnici pa gre veliko bolj za parolo imen in primat velikih mest (Ljubljana, Beograd, Sarajevo ...), kot pa za vsebinsko zasnovano družbeno predstavitev Jugoslavije, ki bi nam nedvomno mnogo več koristila.

Ne gre tu za zavist in škodoželjnost Splitu in Sarajevu, ki sta organizatorja tako pomembnih prireditelj (razen morda pri Ljubljancih — tako vsaj kaže po tekstu v Teleksu), da se avtor otepa takšne sredine), temveč je osnovna poanta v nerazvitem svetu oziroma slabo razvitih republikah pri nas, katerim Ol v Sarajevu v nobenem pogledu ne bodo pospešile razvojne stopnje. Čeprav avtor piše, kako bo Jugoslavija s tem pridobila nove športne objekte, nove ceste, novo študentsko naselje ... Pri tem se očitno ne zaveda, da bodo te nove ceste, športni objekti, koncentrirani v ozkem lokacijskem območju Sarajeva, torej, da pri tem ni mogoče videti širše družbene koristi za prebivalstvo SR Bosne in Hercegovine, še manj pa za celotno jugoslovansko družbeno skupnost.

Kot študenta pa me najbolj razhudi dejstvo, da so z gradnjo študentskih domov kjerkoli v naši domovini bili vedno problemi (ni denarja, lokacije, dokumentacije ... „božjega zehna“ itd.). Sedaj pa je naenkrat potrebno upravičiti vlogo objektov v Sarajevu po končanih Ol, pa vzemimo za začetnik splošne borbe za organizacijo iger tudi študente oziroma njihove bodoče študentske domove. Dragi in „spoštovani“ planerji: študentskih domov ne rabijo le v Sarajevu, kjer bodo kapacitete po letu 1974 gotovo prevelike, ampak skoraj v vseh univerzitetnih središčih Jugoslavije primanjkuje trenutno približno 20.000 postelj v študentskih domovih. Tako, kot so za svoje cilje prepričani še vedno „anonimni organizatorji — pristojni“ v Sarajevu, sem tudi sam še bolj prepričan, da bi bilo lepše svetu pokazati, kako smo v Jugoslaviji rešili stanovanjski problem, s tem pa tudi problem bivanja študentov v univerzitetnih središčih, kot pa da se v agoniji boja za olimpijske igre v Sarajevu zatekamo k ironičnim opravičilom.

„Cast in dolžnost Jugoslavije“, da organizira Ol 1984 v Sarajevu, kot navaja avtor, je pa resnično „plemenito delanje“, posebno še ker ne nazadnje celo ruši naše družbenoekonomske in politične smernice razvoja — tem, ko centralizira družbeni kapital v investiranjem v velikih središčih. Torej v tem ni videti začrtanega postopnega preseganja nerazvitosti in odpravljanja socialnega in ostalih neskladij (diferenciacij) med mestom in vasjo, kar je še posebej kritično prav v Bosni in Hercegovini, Crni gori, na Kosovu in v Makedoniji. Sicer, pa saj sta že obiskali te kraje, pa sami najbolje veste kako in kaj?

Človeka zbode! „Spet bomo plačevali.“ se oglašajo nergači (Teleks). Zakaj? Gotovo zato, ker so danes pore raznih samoprispevkov tako požrešne, da se jim enostavno ni mogoče več upirati in požirajo visoke vsote denarja že za skupno in splošno porabo, pa še za vse tekoče republiške, občinske, krajevne idr. vrste samoprispevkov. Vsi takšni nergači, ki so slabo nagrajevani (malo zaslužijo), a imajo doma družino — otroke, se lahko zelo upravičeno jezijo. Spoštovani nepodpisani in strahopetni avtor, tukaj ste pa vi s svojo mentaliteto dokazali, kakšen malomeščan in družbeni izloček ste. V članku pa ste očitali malomeščanstvo predvsem zavisti polnim Slovencem.

Tisto o tekmovalstvu za svetovni pokal na Vitrancu pa bo že držalo, da je bila kandidatura Kranjske gore zavrnjena zaradi blamaže vseh blamaž.

Olimpijske igre v Sarajevu imamo, ne pozabimo pa, da imamo tudi Čobane, ki za Sarajevo komaj vedo!

Brane Srčnik

Že lani je bila v naših časopisih objavljena kratka novica o kandidaturi mesta Sarajeva za zimsko olimpijske igre 1984. Novica je povzročila nekaj razburjenja, toda velika večina bralcev je verjetno odmahnila z roko in menila, da iz vsega tega ne bo nič, še posebno ker sta protikandidata bila Göteborg in Sapporo.

Samo redki so uvideli, kakšna potencialna „nevarnost“ se skriva za to kandidaturo. Kolikor vem, so samo v tedniku „7D“ objavili članek, ki je govoril o popolnem nesmislu take prireditve in o velikanskem zapravljanju dragocenih investicijskih sredstev (govorilo se je o 3400 novih milijonih oz. 340 starih milijardah) za gradnjo celotne potrebne infrastrukture.

Potem se je vse podelilo in ni bilo o tem ničesar več slišati, do pred dnevi, pred 19. majem, ko so bile v Atenah volitve o tem, komu bodo podelili organizacijo zimskih Ol 1984. Po razburljivem glasovanju je Sarajevo dokončno dobilo te igre in vsi so bili navdušeni. Poudarjali so, kakšna čast je to za neuvrščeno Jugoslavijo, da bo organizatorji tako pomembnega športnega dogodka, da pa ne gre prezreti tudi izrednih obveznosti, ki so bile sprejete v zvezi s tem.

Taka je torej kronologija v javnosti poznanih dogodkov v zvezi s to prireditvijo. Seveda ni preveč etično zvoniti po toči oz. sedaj kritizirati odločitev mesta Sarajeva in celotne naše skupnosti (kar sme kandidatura že dobiti), toda pri tej stvari ne smemo prezreti, da gre tu za milijonske cifre, za katere je

a) vprašanje, če jih bomo uspeli zbrati namreč denar brez večjih naporov in težav ne samo Sarajeva in BiH temveč cele Jugoslavije,

b) vprašanje, če ne bo ta denar izkoriščen za objekte, ki bodo po končani prireditvi ostali le kot neki spomeniki nekega velikopoteznega postavljanja in napihovanja pred svetom.

Res je, da imajo organizatorji še sorazmerno precej časa pred seboj (več kot 5 let), toda ali ne bo skupnost BiH in določeni že negotovni projekti trpeli na ta račun? Vemo namreč, da je Sarajevo trenutno sredi izjemno velikega projekta, ko naj bi odpravili vzroke, ki so pripeljali do akutnega onesnaženja zraka in človekovega okolja nasploh. Za ta projekt (kar je velika ironija), pa so morali najeti mednarodni kredit, ker doma ni bilo na razpolago dovolj sredstev! Sedaj pa se spuščajo v pravo avanturo s temi zimskimi Ol, kajti en velik „zaloga“ jim ni bil dovolj.

Sredstva bi se naj zbrala na enak način kot za mediteranske igre v Splitu. Mi pa se sprašujemo, ali bodo Sarajevčani sposobni zbrati eno tretjino sredstev, prav toliko pa republika BiH, ko pa je znano, v kako nezavidljivem položaju je njihovo (naše) gospodarstvo, ki naj bi bilo osnovni vir financiranja. Menim, da prav optimistični ne moremo biti iz vsega tega logično sledi, da bo več kot tretjina sredstev morala priteči iz zvezne blagajne, na kar pa organizatorji potihem verjetno tudi računajo.

Pa pogledimo še, kakšna je osnova, na kateri so Sarajevčani gradili svojo kandidaturo za Ol (če seveda izločimo že obravnavano finančno plat). Sami menijo, da so tereni v okolici prav idealni za vse te prireditve. No, s tem bi se verjetno lahko (brez zavisti) strinjali. Toda, ali je dovolj samo to, da obstajajo naravni pogoji? Ali ni potrebno imeti vsaj nekega osnove tudi na športnem področju, da bodo potem novi veliki objekti dali spodbudo za nadaljnji razvoj teh športov? V Sarajevu pa take osnove še ni, da ne govorimo o kakšni kvaliteti (vsaj v jugoslovanskih razmerah). Obstaja seveda „en“ Ajdin Pašović, toda pri A-ju se tudi vse konča.

In sedaj si nekateri izmislijo olimpijske igre in še smatrajo, da je to samo po sebi razumljivo in opravičljivo. Že res, da bo nekaj objektov koristnih, toda kaj bodo z drago bob stazo (v Jugoslaviji ni enega samega bobista), kaj bo s skakalnicami, preden ustvarijo svoj prvi rod skakalcev (vemo pa da ta stvar ni tako preprosta)?

Tudi z gradnjo objektov ne vem, kako bo, ker bo potrebno graditi s precejšnjo naglico. Naši gradbeniki sicer vsako stvar zgradijo (tudi o pravem času), a stroški se vedno dvignejo nad predvidevanji. Upoštevati bo potrebno tudi precej visoko stopnjo inflacije, ki lahko precej vpliva na stroške in s tem na dodatna potrebna sredstva.

Organizatorji sicer trdijo, da se bo vse te stroške dalo pokriti z različnimi dohodki (od TV odškodnin, suvenirjev, vetopnic ...) s pomočjo učinkovite službe marketinga. Toda to ne bo držalo, če se le spomnimo, da so v Innsbrucku 1976 imeli ob vseh že prej zgrajenih objektih in velikem obisku, TV odškodninah in drugem, vseeno na koncu iger izgubo.

Res je prava in največja škoda, da se sredstva, namenjena zimskim Ol, ne uporabijo za šole, ceste, otvoritve novih delovnih mest in druge stvari, ki jih prebivalci in skupnost BiH verjetno bolj nujno potrebujejo. Toda ne, nekaterim gre bolj za slavo in čast, čeprav dobro vemo, da slava hitro mine, da pa konkretne dobrine (v pravem trenutku in na pravem mestu) veliko več koristijo ljudem pri njihovem razvoju. Življenjska raven in stopnja razvoja pa sta tudi najboljši dokaz svetu, kaj smo in koliko zmoremo!

Zato se ob koncu še enkrat sprašujem zakaj taka zaletavost? Ali z olimpijskimi igrami res nismo mogli počakati vsaj še 10, 15 let? Ali je bila to zadnja priložnost za Jugoslavijo?

Branimir Gasparini

POD NOS CELI JUGOSLAVIJI

SI SLOVENEK, HRVAT, SRB,
MAKEDONEC, BOSANEC,
CRNOGOREC, ITALIJAN, MADŽAR
NEMEC....

Te zanima pisanje?
Mogoče slikanje, fotografiranje,
grafično oblikovanje...
Imaš miselno izostren čut?
Ali veš, da je vsaka domielica zelo

pomemben element v tvojem učenju
oziroma delu?
Si učenec v združenem delu, dijak ali
študent, oziroma učitelj na osnovni,
srednji, višji, visoki šoli, akademiji ali
fakulteti?

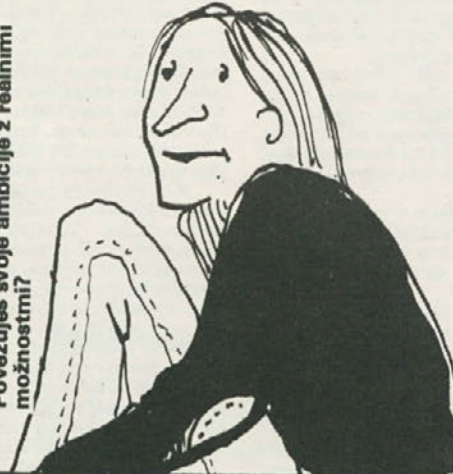
KAJ DELAM?

Se zavedaš, da imaš dar opazovanja, si
presečunljiv, razpoložen, socialen tip?
Zabeležiš zanimivost, ki jo opaziš, jo
posreduješ tudi drugim, da so
obveščeni....

VEŠ...

Kritično presojaš pomenljivosti in
napake pri posameznikih in v družbi?
Povezuješ svoje ambicije z realnimi
možnostmi?

VČASIH ME PRINE...

Družbeno ekonomske in družbeno
politične stvari doma in po
svetu razglabljaš, se pogovarjaš o njih
z drugimi?
Spremljaš razvoj šolstva, ocenjuješ

... NAPAD NEVERJETNE

reformo, tudi sam sodeluješ pri tem?
Si privrženec kulturne dejavnosti z
lastnim navdihom človeka — kulturenika
— ustvarjalca?

... MARLIVOSTI...

Se ukvarjaš s športom, imaš hobby
(konjička)...
Vse zgoraj navedeno velja seveda tudi za
emancipirani ženski svet.

... TAKRAT POISCEM

Uredniški odbor Katedre razpisuje na
osnovi navedenih zahtev in potreb večje
število prostih mest v uredništvu
član uredniškega odbora, sodelavec,

NEK KOT ... IN...

dopisnik). Prijavljeni kandidati lahko
živijo v Jugoslaviji ali izven nje in
postanejo tako naši dopisniki.

MIRNO ČAKAM...

poročevalci. Prijave s kratkim
življenjepisom in točnim naslovom
pošljite čimprej, najkasneje
pa do 20. septembra 1978 na uredništvo

DA HE TO MINE.

Katedre, Ob parku 5, 62000 Maribor.
Objavljene prispevke in delo v uredništvu
honoriramo.
Torej pohitite!

Uredniški odbor Katedre

KONEC SVETA NA MANHATTANU

II. nadaljevanje

New York je mesto velikih nasprotij. Na eni strani bogastvo, dragi avtomobili, razkošje, na drugi pa velika revščina, podrtje, v katerih prebivajo predvsem črnci, umazanija, tatvine, uboži. Ni dneva, da se na ulicah New Yorka ne bi zgodil umor, prav tako ni minute, da ne bi kdo ukradel mimoidoščemu denarnico, torbico, predvsem v nočnem času pa je mnogo vlomov v trgovine in banke. Zato tujca najprej opozorijo, naj bo na ulici čimbolj previden in naj skrbno čuva tisto, kar ima pri sebi.

Eden izmed problemov, ki se pojavi, ko se sprehajaš po Manhattanu, je ta, da moraš zelo paziti, kje hodiš. Na tleh namreč ležijo vse mogoče stvari. Steklenice, konzerve, berači, pijanci. Toda to nikogar ne moti. Nihče se ne zmeni za človeka, ki sedi sredi pločnika, vsi se tem oviram spretno izmikajo, toda za tujca je to v veliki gneči precej težko. Takšno stanje je predvsem na nekaterih ulicah na Manhattanu. V ostalih predelih mesta, kjer so predvsem stanovanjske četrti, je stanje boljše. Človek lahko najde zelo vzorno urejene vrtove in ulice, ki kažejo na to, da je še nekaj ljudi, ki imajo toliko časa, da si uredijo okolje, v katerem živijo. Ta čas pa si najdejo predvsem v soboto in nedeljo. Znano pravilo je, da lahko v tej deželi dregnete v karkoli, toda nikdar ne motite miru vikenda.

Ameriški vikend se začne v petek zvečer in se konča v ponedeljek zjutraj. Vikend lahko občutite v uradih, v podzemni železnici, zlasti pa v večjem številu avtomobilov na ulicah.

Vsak Amerikanec nima dvodnevne vikenda, uslužbenci v trgovinah in še mnogih drugih poklicih delajo tudi ob sobotah, torej šest dni v tednu.

Dvodnevni vikend ni slaba stvar, vendar je precej takih Amerikancev, ki zavidajo tistim, ki delajo tudi ob sobotah, ker se to delo šteje kot posebno in je tudi posebej plačano. Dolar pa Amerikancu pomeni vse.

Amerikanec, ki ne dela v kaki nočni izmeni, odhaja na delo okrog osme ure zjutraj. Na delovno mesto pride uro ali pol kasneje, ker stanuje praviloma precej daleč od tovarne ali urada. Če hoče priti točno, mora računati z gnečo v podzemni železnici, avtobusih ali na ulici (če gre s svojim avtomobilom).

Navadno dela do trinajste ure, ko se začne enourni odmor in odide v bližnjo restavracijo na kosilo ali pa zaužije sendvič, ki ga je prinesel od doma. Z dela odhaja ob petih ali pol šestih popoldne.

To pomeni, da poročena žena nima kaj prida časa za gospodinsko delo. Zaradi tega je na jedilniku največkrat že na pol pripravljena konservirana hrana iz trgovine.

Kam in kdo bo šel iz New Yorka čez vikend, je odvisno od žepa, navade in predela mesta, kjer stanuje. Ta gre igrati golf, oni ribariti. Po nekaj urah, ki jih prebije pri tej zabavi, se navadno vsa družina vkrcava v avto in začne se sprehod, ki mu ni ne konca ne kraja in ki je večkrat brez cilja. Toda važno je, da človek ne miruje. Temu nenapisanemu zakonu, ki je prodril v vsako poro ameriškega življenja, se mora podrediti tudi vikend. Gibanje postaja tukaj neizbežno, celo takrat, kadar si kdo tega ne želi. Ko človek potuje po avtocesti in gleda zelene livade in senčne gozdove, si zaželi, da bi se ustavil, razgrnil odejo in se spočil! To pa ni tako lahko. Lastniki livad, gozdičkov in jezer so za vsak primer postavili različne table z napisi: „private“ (privatno), „Keep up“ (umakni se), „No trespassing“ (ni vstopa), ali preprosto „Go away“ (izgini). Res je, da so tu in tam na bregovih rek, oceana ali na odprtem polju prostori, ki so namenjeni izletnikom. Če pa so take izletniške točke blizu mesta, se je treba dobro podvizati, da ujameš kak prostorček.

V poletnih dneh je v znanem newyorškem kopalšču Comey Island več kot poldrugi milijon kopalcev, tako da moraš biti že več kot spreten, da najdeš prostor v morju.

Zato pa, če se hočeš zunaj doma dobro zabavati, moraš pohiteti in iti čim dlje, sicer se lahko zgodi, da se boš ure in ure vozil v avtu in v njem preživel svoj prosti dan. Priporočljivo je, da se vračaš z vikenda čimbolj zgodaj, ker se sicer znaješ v neskončni koloni in se voziš počasneje kot z volovsko vprego.

Zaradi takih nevšečnosti preživi precej Newyorčanov svoj vikend doma. Če imajo vrt, se počutijo kot v naravi, če ga pa nimajo, se gredo sprehajati po mestu, ki je ob sobotah in nedeljah na pol prazno in zapuščeno ali pa prebijejo ta čas ob televizorju. Sicer pa — izbira je velika. Vsakdo lahko najde na tridesetih kanalih nekaj zase, in to vsako uro v dnevu.

Kaj pa tukaj počenjajo otroci, mladina, kakšne šole obiskujejo? Otroci začno hoditi v šolo s šestimi leti, in to v t. i. „primary school“, ki je podobna naši osnovni šoli, traja pa šest let. Nadaljnjih šest let obiskujejo „light school“, ki je neke vrste srednja šola. Teh dvanajst let šolanja je obveznih za vse mlade. Nekateri se po teh letih šolanja zaposlijo, nekateri pa nadaljujejo šolanje na „colledgeu“, ki traja dve leti.

Ta stopnja študija se lahko enači z našim višješolskim študijem. Na prvih dveh stopnjah šolanja je učni program enoten, medtem ko so „colledgei“ usmerjeni za določen poklic. Zadnja stopnja, katero pa obiskuje mnogo mladih, je univerza.

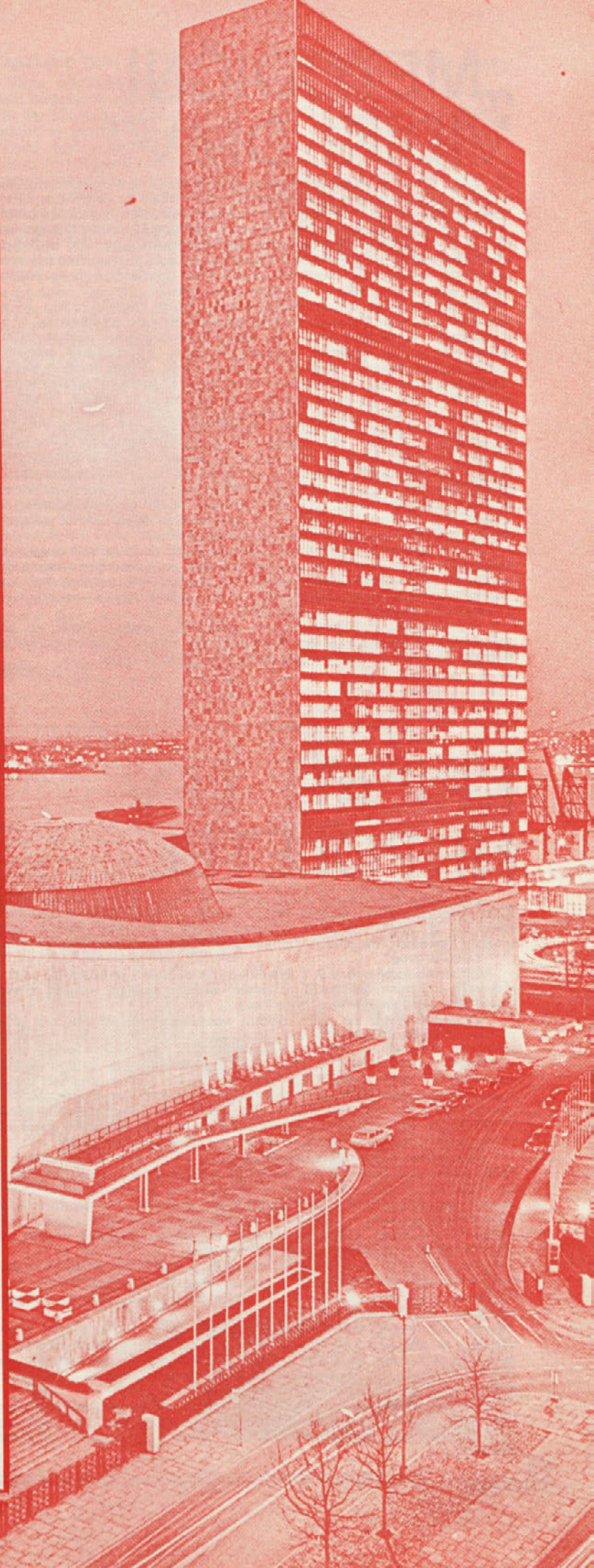
Mnogo šol je privatnih, toda te so zelo drage in so ponavadi samo za belce.

Vse šole so zelo moderne. Urejeno je tako, da dobivajo knjige v šolah, nekaj ur pa porabijo samo za učenje iz predavane snovi. Tako imajo mladi predvsem do osemnajstega leta precej prostega časa. Ta čas izkoristijo za igranje košarke in beseballa. Tako kot vsi mladi imajo tudi Američani zelo radi glasbo. Morda se z njo ukvarjajo še bolj kot kje drugje.

Prav tako zahajajo v disco klube, ki jih tukaj zares ne manjka. Zares, popolnoma nič se ne razlikujejo mladi Newyorčani od mladih drugod po svetu.

Najraje so v kavbojkah in tenis copatah, nosijo dolge lase, radi se zabavajo, prav tako nimajo preveč radi učenja. Toda brž ko se zaposlijo, se začne borba za dolar, dolar, dolar...

Konec
Edita Seničar

„METODIČNI VIDIKI DMV“

Letos je bilo v Mariboru na pedagoški akademiji že drugo posvetovanje o vlogi družbenomoralne vzgoje v osnovni šoli. Tokrat so se v dvodnevnem posvetovanju referenti omejili na vprašanje metodike družbenomoralne vzgoje, saj DMV še nima svoje metodike, kar učitelju velikokrat pomeni težavo pri podajanju snovi učencem. Sedmi in osmi razred OŠ doživljata skromnost ene same učne ure DMV na teden, kar pomeni, da lahko učna ura popolnoma izgubi svojo vrednost, če ni učitelj uporabil pravih načina razlage, pogovora ... zato potrebujemo metodiko.

Posvetovanje je velika obogatitev za učitelje DMV in tiste, ki se kakorkoli ukvarjajo z moralo. Prvi dan je potekalo delo po skupinah, ki so obravnavale tematske celote, in sicer: samoupravljanje kot temeljna značilnost našega vzgojnega procesa in pogoj za razvijanje humanih medčloveških odnosov, etika in moralna vzgoja, Titova misel o vzgoji, osvobajanje dela — pogoj za osvoboditev človeka, družbenomoralna vzgoja in svetovni nazor, družina v zgodovini in njen vpliv na otroka, morala in pravo. Kako je treba učenca pomagati, da si bo oblikoval svetovni nazor? Kako naj razume samoupravljanje? Kaj naj mu pomeni humanizem? Kaj je socialistična morala? Na takšna in podobna vprašanja je skušalo posvetovanje dati odgovor. Pri tem pa se moramo zavedati spreminjanja družbe, prevrednotenja vrednot in na koncu še zapostavljenega položaja družbenomoralne vzgoje v naši družbi. Ne smemo misliti, da se bo skladno s samoupravljanjem sama od sebe razvijala tudi samoupravljalška in socialistična osebnost in prav tu je posvetovanje dovolj jasno pokazalo nujnost obstoja družbenomoralne vzgoje v osnovni šoli.

Zadnji dan je plenarno poročanje pokazalo, da je še veliko vprašanj ostalo brez odgovora, tako da teče delo z mislijo na prihodnje posvetovanje, vendar je ostal enoten vtis, da je DMV v osnovni šoli potrebna tudi kot priprava za predmet samoupravljanja v srednji šoli in dalje na univerzi, in da je treba čimprej sestaviti metodiko DMV.

Organizatorji so posvet vzorno pripravili, posebna hvala pa gre markističnemu centru, ki v tem študijskem letu kaže še posebno aktivnost. Referati, ki so bili na posvetovanju, bodo izšli v skupni knjigi.

Edi Korat

KRILATI LEV NI POLETEL

„Na Rotovškem trgu bi lahko pela — in uspela slovita operna pevka Ruža Pospis-Baldani,“ je med drugim zapisal v Večeru državni novinar. Kako mu je „padla“ ta ideja, ne vem; morda je bil med pisanjem pod vplivom maliganov, mogoče je na omenjenem mestu sam skušal zapeti arijo.

Zakaj ta uvod?

Mariborska kupina Grif je v začetku junija pripravila javni nastop pred pionirsko knjižnico Maribor! O glasbi nekoliko kasneje, najprej bi rad opozoril na ozvočenje, vreme, boga Zeusa ...

Ce gremo lepo po vrsti, potem ugotovimo dejstvo, za kaj si je predskupina Zeus nadela to ime. Jasno kdo beli dan! Da med njihovim nastopom slučajno ne bi padal dežek. Žal Grif na vreme ni mogel tako učinkovito vplivati, saj je začelo sumljivo deževati pri igranju najbolj „romantične“ pesmice leta: Srce postavlja pogoje. Ker pa ima Grif drugo najboljšo opremo v Sloveniji, si člani ansambla kajpada niso mogli privoščiti „razdejanja“. To velja še posebej za klaviature, katerih lastnik Milan Vučković je kar naprej stokal. Stokalo pa je tudi nekaj sto pristašev grifovcev in ne nazadnje kitarist, kateremu elektrika ni prizanesla.

Pod zadajo točko „dnevnega reda“ sem uvrstil ozvočenje in vse kar spada zraven: vse skupaj je prav prekleto hreščalo, donelo, pevec Sešek pa si bo zapomnil, kdaj je zadnjič pel na prostem. Ne bo pomagal niti deset surovih jajc. Kitari (in kitarista) so bili precej razglašeni, na vso srečo je bil light show zelo naraven: bliskajo je, strlele so švigale sem ter tja, potem je še nekajkrat zahrumelo, zabobnelo in smo vsi prisotni pogledali v nebo, če mogoče kakšen reaktivec ni zgrešil začrtane poti.

Zagotovo so si „svoje misli“ stanujoči v bližini (pri prijatelju so bili nameščeni kabli; za odškodnino je imel prost vstop) in Matjaž Koren, ki je bral pesmi na literarnem večeru v razstavnem salonu Rotovž namesto obolelega Tomaža Salamuna. Vesel ni bil!

In pod vplivom vsega tega mi je glasba kaj malo šla v uho. Člani ansambla so se sicer trudili, toda že takoj po spodbudnih aplavzih je bilo kot na dlani, da koncert ne bo in ni uspel. Nekaj žvižgov — nepotrebnih — je pripravilo vzdušje do tega, da je bilo to še bolj turobno, mračno ... zdramiti ga niso mogli niti reklamni baloni z napisom Grif.

Ce strnem vse skupaj: Grif, prav gotovo ena najperspektivnejših skupin v Sloveniji. Prodrli so z uspešnimi posnetki na radiu, prav tako imajo vse možnosti za vadbo in napredek. Pike na i pa na tem koncertu niso mogli postaviti. Žal ...

ELEKTRIKI SO NA ELEKTRIADO ŠLI

Petdeset študentov, vključno z dvema studentkama in enim profesorjem visoke tehniške šole — VTOZD Elektrotehnika, se je udeležilo 18. srečanja študentov elektrotehnike Jugoslavije (SUSEJ), ki ga organizira organizacija študentov Elektrotehnike Jugoslavije (STEJ). Po domače temu srečanju pravimo kar elektriada.

Letošnja elektriada je postala „polnoletna“ (že 18-krat so jo študenti organizirali).

Nekaj zgodovine. Stvar se je začela leta 1960 v Beogradu, ko so se Beograščani, Ljubljanci in Zagrebčani spomnili, da imajo nekaj skupnega (to je seveda študij elektrotehnike), ter organizirali športne igre študentov elektrotehnike Jugoslavije. Z organiziranjem iger so nadaljevali vsako leto. Na 10. igrar so stvari spremenili. Športnim igram so dodali še kulturno zabavne aktivnosti. Igre pa so preimenovali v SUSEJ. Pomembno je še 1971. leto, ko so bile na osrednje mesto elektriade postavljena tekmovanja v znanju.

Letošnja elektriada je bila pod motom: V srečanje kongresom (U susret kongresima) v Umagu od 17. do 21. aprila. Udeležilo se je 2060 študentov iz 18 visokošolskih centrov Jugoslavije. Elektriada je že zdavnaj prerasla začetniške okvire. Letos je bilo organiziranih cel kup tekmovanj in raznih drugih akcij. Nj jih naštejem: strokovni seminar STEJ, razstava strokovnih del študentov, diskusija o delih. Najboljša dela dobijo nagrado Nikole Tesle. Tekmovanja v znanju iz osnov elektrotehnike, matematike, elektronike in fizike.

Športna tekmovanja v košarki, rokometu, nogometu, odbojki, namiznem tenisu, šahu, streljanju, krosu in orientacijskem mnogoboju. (Poleg tega je bil organiziran tudi jugoslovanski elektropešaški rally.). Seminar osnovnih organizacij ZSM na elektrofakultetah (obravnavane teme: reforma visokega šolstva, kadrovska politika, organiziranost OO ZSM ...).

Tekmovanje radioamaterjev v lovu na lisico — v hitrem oddajanju radijskih znakov.

Kulturni program: nastopi študentskih gledaliških skupin, zborov, orkestror, razstava fotografij, razstava knjig (razstavljenih je bilo okoli 300 učbenikov), predavanja o dosežkih moderne znanosti (o novih virih energije, superprevodnikih, o Mihajlu Pupinu ...)

Zabavni program in aktivnosti ... Delovala je radijska postaja (6000 W) in izhajal dnevni bilten.

Kakšne vtise smo udeleženci odnesli z elektriade?

Zase moram povedati, da so vtisi dobri. Sepala je sicer ponekod organizacija, kar pa je nepomembno, če upoštevamo, da je bilo več kot 2000 udeležencev, in ob dejstvu, da je majhna ekipa amaterjev nosila breme celotne organizacije. Izredno dobri so bili zlasti kulturni sporedi in predavanja, športna tekmovanja napeta in zanimiva. Ob vsem tem so važni še zlasti kontakti z drugimi udeleženci, navezovanje stikov, sklepanje prijateljstev.

Nekaj misli ob robu. Odprta ostaja dilema, ali je družbeno utemeljeno koriščenje precejšnjih sredstev za takšne manifestacije, ki se jih udeleži manjšina, večina pa ostane doma. Ta dilema dobiva širše družbene razsežnosti, če upoštevamo, da se kot gobe po dežju širijo podobna tekmovanja zaposlenih v raznih strokah po republikah in v celi državi. Razlika je morda le v tem, da na srečanjih študentov šport ni v prvem planu, ampak so to strokovna srečanja — tekmovanja v znanju. Moj odgovor je takšen: udeležba na elektriadi in drugih podobnih srečanjih (univezriada) je nesmotrna le takrat, če je to edina akcija študentov oz. šole in če vsa sredstva, ki so na voljo, gredo le za to, puščajo pa ob sebi druge dejavnosti. Stvar je utemeljena — koristna, če je odhod na srečanje le eden od vrhuncev v dolgotrajnih aktivnostih večine študentov — šole nasploh na raziskovalnem, pedagoškem, športnem in družbenopolitičnem področju. Oblikovanje ekipe, ki potem predstavlja šolo, univerzo, je smiselno, če ta ekipa izhaja iz permanentne aktivnosti. Če tega ni, potem je vse skupaj samo slepilo, morebitni uspehi pa plod naključja, ne pa resnega dela. Pomen takih srečanj je v tem, da se ljudje, ki delujejo na istem področju, srečajo, izmenjajo izkušnje, navezujejo stike in se tudi pomerijo v športnem boju. V naših, jugoslovanskih razmerah je to pomembno zaradi razvijanja bratstva in enotnosti naših narodov in narodnosti.

Da ne bi stvari zreducirali zgolj na srečanje študentov, bo potrebno nadaljevati s delom v dveh smereh. Srečanja morajo postati srečanja šol (učiteljev — študentov). Premostiti je treba prepad med organizacijo STEJ in organizacijami, ki povezujejo samo učitelje strokovnjake s področja elektrotehnike. Razen tega pa je treba v srečanja vključiti tudi delavce iz naše stroke. Ta predlog je aktualen tudi zato, ker smo pred reformo šolstva, katere cilj je bolj približati izobraževanje ostalemu združenemu delu — ostalo združeno delo izobraževanju.

Elektriada je končana. Na naslednji bo vredno sodelovati, tudi če bo vsaj pol tako dobra kot letošnja.

Boris Sovič

P. S. (pozabil sem): vse, ki jih zanimajo številke o uvrstitvah Mariborčanov, bom razočaral. Ne bom jih navedel, pa ne za to, ker bi se jih sramovali (to niti približno ne drži), ampak za to, ker to ni bistveno. No kljub temu bom naredil izjemo in omenil Edo Hojana, ki je bil proglašen za najhitrejšega človeka na elektriadi (zmagal je na krosu).

P. S. S. (pozabil sem še): Mariborčani smo program elektriade razširili in organizirali „dneve protipozarne zaščite“. V ta namen je nekaj aktivnih gasilcev naše ekipe demonstriralo uporabo ročnih gasilnih aparatov.

I. Č. N. K. (in čisto na koncu): koristnost elektriade je tudi v tem, ker smo udeleženci vsako jutro in vsak večer telovadili, (ker je to bila edina možnost, da bi ob uničujočem in sploh groznem mrazu preživel).

„SIROMAK“ SI JE PAČ SPOSODIL...

Spet konec leta je pred nami, prijatli ni nam zdaj lahko, saj z izpiti nas mrtviči, duh mori nam in telo.

Tako nekako, tovariši, bi začel naš znanec Franci. Jaz pa vam kar naravnost, brez pesniškega pletenčenja, povem: z izpitnimi roki bodo težave. Pa ne samo z njimi. So še druge stvari, ki nam študentom ne dajo spati spanje pravičnega in nas morijo in dušijo, kot piše v uvodu.

In z izpitnimi roki ne bo šlo gladko. Mimogrede, ali možki del študentov prvega letnika, ki jim ljubkovalno pravimo „bruci“, ve, da bo za vpis v prihodnji letnik potrebno najmanj devet (9) izpitov? Pa še s tem izkupičkom boste morali sitnariiti okrog zdravnikov, doktorjev in drugih dobredelnih organizacij, ki vam bodo potrdili, da ste bili en mesec v smrtno kritični situaciji, kar se zdravja tiče. Je že tako, da so k liniji za študentske zadeve na stari VEKS namestili človeka, ki bo zelo neprijazno gledal vsakega z devetimi izpiti, tiste z 8 (osmimi) pa bo nesramno ignoriral. Povem vam, fant je trden kot triglavska stena, kar se tega tiče, po drugi strani pa ima kamen namesto srca. Zato se utegne zgoditi, da bo marsikateri izmed vas pridušeno robančil nekaj o „prekleti birokraciji!“ a mu to ne bo prav nič pomagalo. Deset izpitov za drugi letnik, pa konec, pravijo odgovorni za študentske zadeve in se ne dajo premakniti niti za ped. Zato še enkrat, fantje bruci, knjige v roke.

Pravim fantje, ker vem, da ima nežnejši del, „brucke“, vse kaj dru-

HUDIČ, PA TI
ŠTUDIJSKI POGOJI

gega v mislih. Njih namreč ne strajšijov taki meri s prepisom na drugi faks, ali pa tisto najhujše: „te bo že vojska spametovala, mulc leni!“ „Z vojsko nas že ne boste strašili!“ pravijo brucke, ki jih naša domovina krivično ne pošlje na nekajmesečno urjenje, kjer bi z „veseljem“ spoznavale „sladkosti“ vojaškega poklica. Bolj kot služba pa se jim mota po glavicah kje, kako, s kom bodo preživele počitnice. Kaj se ve, na morju jasno! Kako? Tudi to se ve, čim lepše, spet jasno! Toda, s kom? „To je tu vprašanje!“ bi rekel Hamlet. Da, da s kom? Avto že mora imeti, to se ve, drugače je odpisan, razkošen vikend na morju bi bila tudi v redu stvar, pa denarnica, čim debelejša prosim. Pa frajer tudi mora biti, se razume. In to tak, da bodo kolegice še 3 mesece z zeleno zavistjo govorile o njem. No, tako nekako. Če je ljubi, se pravi fant naše spoštovane brucke, slučajno v sivo maslinasti uniformi, nič ne de. Naj ve, da se punca ukvarja tudi s športom. S kakšnim? Pa kaj sprašujete, rada pač skače, posebno v višino, posebno čez plot.

Toliko o bruckah. Kaj pa bruci, z izpiti smo si na jasnem, še kaj? A ja, mimogrede, so vam že povedali, da greste med počitnicami na taborjenje? Še ne! Kakšne prijatelje iz višjih letnikov pa imate, da vam glavnega ne povedo. Morda so vam pa vseeno kaj pripovedovali, pa jih niste čisto razumeli. Morda so nekaj nesramno namigovali o zaje... življenju, o neznosnem pešačenju, o krnjenju človekove svobode spanja itd. Torej, za začetek samo brez panike in lepo po vrsti.

TAKO JE S TEM:

Naša domovina je sklenila, da vam brezplačno organizira taborjenje (te privilegije imajo bruci samo enkrat) v mesecu juliju v prijetni okolici vasice Bloke na Notranjskem. Na taborjenju vam bodo popestrili program še z raznimi vajami v hoji, streljanju, skrivanju ipd. Za tiste, ki zvečer ne morejo spati, bodo organizirani posebni izleti v neznanu, ki bodo popestrjeni s streljanjem raket in spoznavanjem gozda v temi. Toliko zaenkrat, ostalo je vojna tajna. Pa nikar ne verjemite tistim, ki vam bodo hudobno tvezli tisto staro „Kupus u jutro, kupus u podne, kupus u večer!“ Ta že zdavnaj ne velja več. Vaše mamice in očki vambodo sicer žugali: „Ja, v vojski te bodo že naučili reda, ko prideš domov boš jedel (beri: žrl) vse, kar ti bomo dali.“ Pa še zdaleč ne bo tako hudo, bolj kot hrano boste pogrešali mamice in očke, pa ljube, jasno, te še najbolj. Sicer vam bodo pa desetarji že tako organizirali življenje, da vam ne bo dolgčas. Prve dni se vam bodo zelo glasno in niti malo ljubeče že ob 5. uri zjutraj drli na uho: „Diži sel“, a se boste tega kmalu tako navadili, da boste že 10 pred 5. sami vstajali. Naj preskočim jutranjo telovadbo, jutranji zbor, zajtrk, malico, dopoldanske in popoldanske vaje in ostale „cukrčke“. Rad bi vam povedal najbolj važno. Vse, kar vam bodo dali, od nogavic pa do puške, čuvajte kot punčico svojega očesa. Še prehitro boste spoznali, kako je, če si brez čevljev, plašča ali puške. Pa ne da bi kdo kradel, kje pa, niti najmanj. Zgodí se pač, da so nekemu zelo všeč tvoji škornji, ki so po modi in kar je najvažnejše, novega lastnika ne žulijo. Siromak si jih bo pač sposodil, za urco, dve, jasno, potem jih bo hotel vrniti. A kaj ko starega lastnika tako težko najdeš. In potem jih bo pa kar obdržal, kaj pa naj siromak počne. Potem si pa ti tisti, ki si boš „sposodil“ pri drugem škornje. Kje daleč, recimo tri hangarje naprej, da ne bo pomote in da slučajno ne trčiš v lastnika.

Taka trčenja so namreč sila neprijetna.

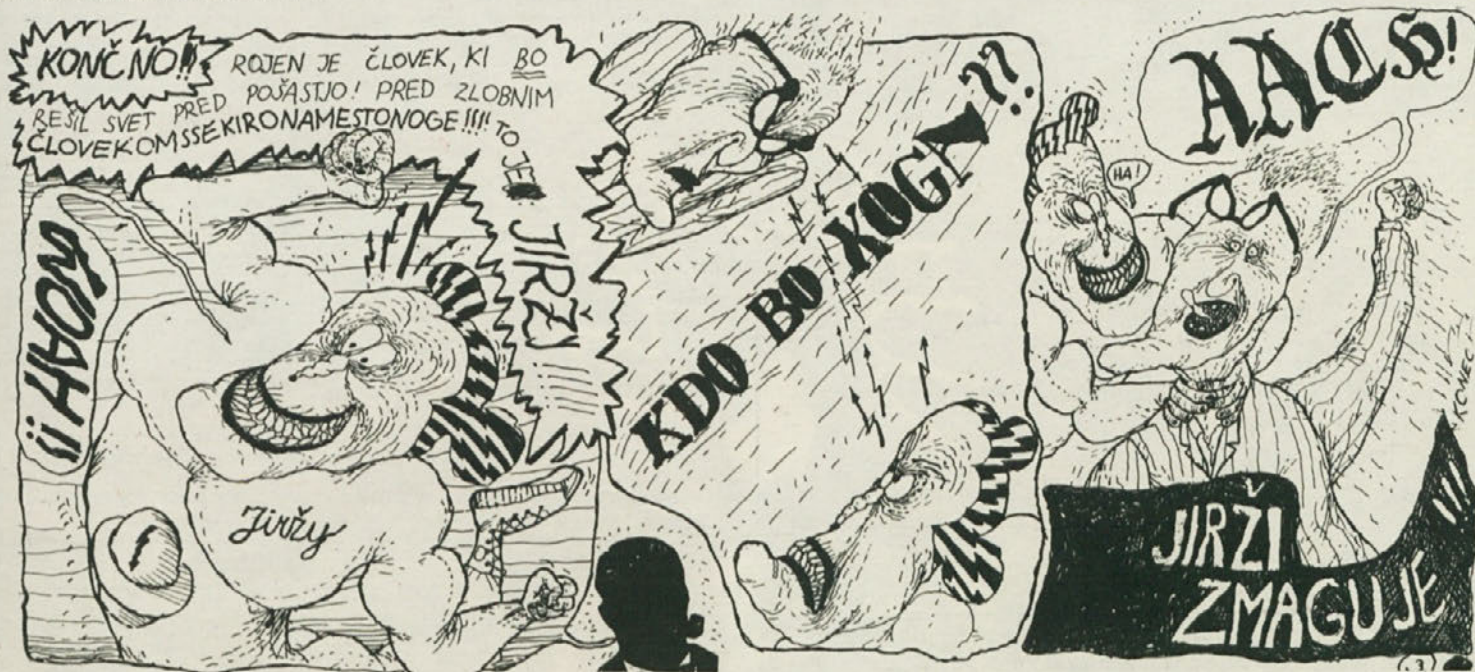
Pa pozabimo za trenutek na taborjenje poleti in vaše radosti okrog tega. Spomnite se, da se je tudi v Mariboru in na VEKS v preteklem obdobju zgodilo kar precej. To, da so nam ukinili radijsko postajo, že veste. Jasno, stara stvar. A duhovi okrog radia se še vedno niso pomirili. Pravili so ji „Kričač“, namreč tisti, ki so jo ukinili. Menda so bile najbolj glasne kuharice, ki so trdile, da povzroča radijska oddaja neznošen hrup. Razumljivo, da so bili proti takim argumentom, kuharicam in „kuhinji“ vsi tisti, ki vedo, da živimo v dvajsetem stoletju, v času hrupa motorjev (honde 750 — 1000 KS so v Mariboru posebno priljublene), avtomobilov, konkdov in disco klubov.

Cisto zares, ali so bile dotične „kuharice“ že kdaj v disco klubu? Potem ko bi ob 100 decibelih „šejkale“, bi jim bilo hitro jasno, da je bila naša postaja pravo šepetanje. Zdaj smo pa obsojeni na kramljanje v buffetu brez glasbe, brez sporočil, obvestil in programa, ki so ga pripravljali študentje na VEKS. Ali ni to žalostno?! A jaz, fantje, pa vem za pravico, in tisto, kar so nam s silo vzeli, nam bo stoterokrat povrnjeno. Nekako tako, bi rekel moj prijatelj Ivan ob radio aferi.

„Kaj pa kulturni teden?“ boste vprašali. „A o tem pa niti besede!“ Seveda, seveda, tudi o tem bi se dalo marsikaj povedati. Kakšne študentske tribune se nam sicer ni posrečilo organizirati, a imeli smo voljo in namen, pa nam je zato pol odpuščeno. Zato pa je bilo v študentskem naselju včasih prav živahno. Ker smo mi bolj generacija glasbe in plesa, nam je bila pač všeč vsaka točka takega programa.

Sicer pa dosti o Mariboru, poletje je pred nami, počitnice so pred nami, morje je pred nami (in za nekatero tudi izpiti). Zato začnimo veselo razmišljati o vseh lepih stvareh, ki nas čakajo, naslednje tri mesece, v jeseni pa spet po starem.

Lucijan Vihar

SARAJEVO (dopisništvo Birokliz delegata)

Tudi v SR Bosni in Hercegovini so družbeno-politične in samoupravne interesne skupnosti zaključile preteklo leto z ogromno vsoto „ostanka dohodka“. Kot poudarjajo je takšen presežek sredstev v skladih družbenopolitičnih in interesnih skupnosti posledica kršenja družbenega dogovora o financiranju splošnih in skupnih potreb republike.

Pojavlja se vprašanje, kako je v delegatskem sistemu lahko prišlo do avtomatskega zajemanja sredstev iz dohodka in ostanka dohodka TOZD. Najbrž ni bilo samoupravnega odločanja v temeljni obliki združenega dela. Ali bo sporazumevanje, usklajevanje in prostovoljno, ter dokumentirano dogovarjanje novo izvoljenih delegatov boljše? V to lahko na osnovi izkušenj le dvomimo!

ZAGREB (dopisnik Ante Cijenić kod Vjesnika)

Hranilne vloge občanov v Jugoslaviji trenutno presegajo 160 milijard dinarjev, dolgovni potrošnikov za kredite pa znašajo 70 milijonov dinarjev. Tako potrošniško kreditiranje pri nas ne pomeni financiranje potrošnje nad trenutnimi možnostmi.

Seveda pa je v detaljniji analizi takšno ocenjevanje zelo netočno. Predvsem zato, ker se potrošniška struktura občanov, ki najemajo kredit zelo razlikuje od tistih ki kopičijo na bankah zajetne vsote denarja in še posebno zato, ker je še veliko — preveliko takšnih ki jih stalne podražitve življenjsko ogrožajo. V bodoče bi kazalo pri takšem enostranskem ocenjevanju, ko „strokovnjaki“, ki so prepričani v uspeh in zaslepljeni z občutki imaginarne imovine precizneje ocenjevati tudi tiste na obronkih socialne varnosti!

Univerze so zaprte, ali celo razdejane. Tujim novinarjem (razen jugoslovanskim n kitajskim) je prepovedan vstop v državo. Javen promet in ostali komunikacijski sistemi so prekinjeni itd. Počasni postaja jasno, zakaj se je princ Sihanuk umaknil v ozadje. Tudi to je namreč bila direktiva boja za „Novi svet“!

KABULQ (urad Baulid Vahid)

Revolucija v Afganistanu je uspela s pučem zrušiti dosedanj „demokratski“ režim. Tako se je kolo v afganistanški zgodovini zopet zavrtelo za en obrat naprej.

Težko je govoriti o obljubljenih reformah kmetijstva in gospodarstva v slabo razviti državi kot je Afganistan. Eno pa je gotovo, če bodo sedanje oblasti samo obljubljale zlate čase, v praksi pa ostale pri starem položaju, torej postopale podobno kot strmoglavljen režim, potem bodo afganistanske puščave še zelo vroče. Pa tudi velesli najbrž ne gre preveč poslušati, temveč se čim koreniteje opreti na lastne množice!

PHNOM PENH (tajno predstavništvo Kate-Krah Nguen)

Na osnovi specialnih in uradno potrjenih vesti iz Kampučije je mogoče zaključiti, da poteka tam v zadnjem obdobju po osvoboditvi pravi teror nad prebivalstvom. Ljudje ilegalno bežijo iz države, medtem ko gradijo oblastniki proglašeni „novi svet“. Mladino, pošiljajo na bojne položaje z Vietnamom in Laosom, žene ločujejo od mož itd.

JAVLJA

JAPONCI NUDIJO SVOJIM PODJETJEM KREDITE ZA VEČJI UVOZ! JUGOSLOVANI NUDIMO SVOJIM TOZD + OZD + SOZD + POZD + DO +... NEGATIVNO ZUNANJETRGOVINSKO BILANCO ZA „POSPEŠEN IZVOZ!“

AKTUALNA MISEL:

NOBEN DRUŽBENI SISTEM NI TAKO DEMOKRATIČEN, DA NE BI MOGEL BITI ŠE DEMOKRATIČNEJŠI!

Če bi tako požrtvovalno delali naši proizvajalci avtomobilov, kot čakajo na njihove avtomobile kupci, ko se v dneih stihije dobesedno naselijo v in ob trgovine, bi kmalu postalo čakanje na avto domena duševno prizadetih.

Vse kaže, da so študentje zelo pasivni tudi pri udeležbah na mladinskih delovnih in pohodnih akcijah. Še bolj pa kaže, da tudi odgovorni družbeni dejavniki niso v stanju spremeniti študentovega tihožitja!

Kot smo bili obveščeni se je življenjski standard študentov (samo tistih socialno diferenciranih) toliko izboljšal, da je pričel ogrožati prejemke prežitkarjev in hlapcev!

Glasilo „slovenske“ SZDL Večer nam je zagnubil študentsko tematiko in celo študentske funkcionarje, če to sploh so? Še več, med vrsticami smo zasledili celo netočne in tendenciozne informacije. Kot kaže, je situacija okrog Večera še vedno podobna tisti iz preteklih let (vsaj z našega zornega kota in Večerovih posameznikov)?

Po novih zakonitostih bo v Bosni in Hercegovini učenec moral končati osnovno šolo do petnajstega leta, medtem ko bo študent izgubil pravico do socialnega zavarovanja potem, ko bo dopolnil 26 let. Trajanje višješolskega študija je omejeno na štiri leta, visokošolskega pa na šest let. Kaj bodo storili tisti neredki „luftarji“, večni študentje, nesmrtni študentje itd. iz zakona ni razvidno!

OBVESTILO BRALCEM:

V predzadnji številki Katedre (zadnja je bila skupna jugoslovanska številka) je prišlo do pomote. Namesto označbe št. 12-13, bi morale biti št. 11-12.

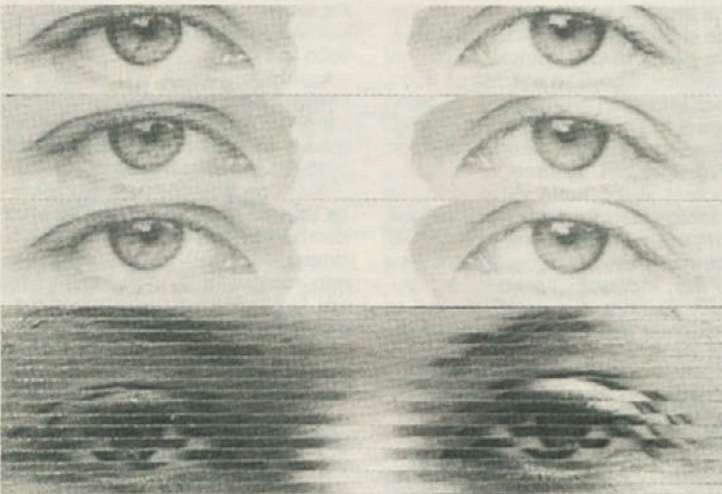
Številnim naročnikom, ki so nam sporočili da številke 11 niso sprejeli se opravičujemo in se jim zahvaljujemo za zaupanje.

S številko 14-15 pa se za dober mesec dni poslavljamo od vas spoštovani bralci in vam želimo prijetne počitnice in dopust. V avgustu oziroma septembru pa se zopet dobimo na straneh našega časopisa.

Tople, sončne in srečne trenutke z iskrenimi pozdravi vam pošilja.

Uredništvo Katedre

P E R I S K O P

Nekateri so samo zato profesorji, da so lahko slabo nagrajevani? Drugi pa so zato dobro nagrajevani, da so lahko direktorji!

Od 5. do 10. junija natančno tega leta je bil v Jugoslaviji teden solidarnosti. Na posebnih znankah, ki jih je izdala PTT služba v ta namen, pa je bil datum 26. VII. — 1. VIII. Če ne bi vedeli, da je to zaloga iz preteklega leta, bi mislili da uslužbenci PTT ne poznajo več koledarskih vertikal in horizontal. Toda, ker to vemo, vemo tudi, da je to v naših družbeno ekonomskih razmerah pravi (tudi redek) resnično stabilizacijski fenomen.

Ampak vedno več je najrazličnejših solidarnostnih PTT tednov. Potem, ko bomo napolnili vseh 52 tednov v letu bomo pač enostavno pričeli znova 2 x solidarnost, 3 x solidarnost, 4 x, 5 x, 6 x, ... leto 9999.

